

ARTIC. II.

An anima humana ex aliqua natura corporea sit producta.

Conclusio est negatiua.

D.Th. 1. p. q. 75. art. 1. Et 2. contra Gent. c. 64. & 80. D. Bon. d. 17. art. 1. q. 2.

ECUNDO dato, q anima non sit producta de substantia diuina; Queritur, an sit producta de aliqua natura corporea, vel qd idem est, an sit corpus. Et videtur, q sic, quia Empedocles, vt patet ex primo de anima, posuit animam compositam ex quatuor elementis, quod esse non posset, nisi esset corpus, q si in hac parte non recipitur eius auctoritas; respodeatur ad ratione eius. Ait enim, q simile a simili cognoscitur, qd nos concedimus, cum omnis cognitio fiat per assimilationem; oportet ergo, vt videatur, animam esse compositam ex omnibus elementis, vt posset cognoscere omnia elementa, & vt per ea posset cognoscere omnia elementata.

Præterea, quando aliqua duo sunt in aliquo vno, & vnum non potest exire, nisi exeat aliud: videtur esse idem vnum, quod aliud, sed sanguis, & anima sic sunt in eodem corpore, q non potest exire totus sanguis, nisi exeat anima: ergo videtur esse anima idem, quod sanguis. Quod & aliqui philosophantium ita alleruerunt, sed cum sanguis sit quoddam corpus, ergo &c.

Præterea Spiritus potest esse simul cum corpore, sed non potest esse simul cum alio spiritu. Sed spiritus est malignus potest esse simul cum anima: vt patet in his, qui sunt obsessi a malis spiritibus, qui habent malos spiritus in corpore suo Sed cum sit anima in qualibet parte corporis: non potest esse in eodem corpore spiritus cum anima, nisi sit simul cum anima: ergo &c.

Præterea secundum Philosophum in primo de Anima: Anima magis continet corpus, quam corpus animam; sed cum corpus contentum lineatur per aliquid continens: videtur continens sic esse lineatum: sicut contentum, vt patet ex aqua contenta in vase. Nam aqua sic lineatur, & sic figuratur, dum est in vase: sicut figuratur ipsum vas continens eam. Vt si vas sit rotundum: aqua erit rotunda: si quadratum, quadrata. Cum ergo corpus contentum ab anima aliter, & aliter figuretur, vel habet aliter, & aliter membra distincta propter aliam, & aliam animam. Iuxta illud Commen. in primo de anima: Membra Leonis, & membra Cerui non differunt, nisi quia anime differunt, & quod veritatem habet de Ceruo, & Leone, veritatem habet de homine respectu cuiuslibet alterius animalis. videtur ergo, q anima hominis sic sit figurata, sicut corpus hominis,

Cor. 6.

Vide Doct. 5. quol. q. 9.

De cogno scitur in Patria, vt Beatus Ius a Deo.

1. Cor. 13.

Diuersum, & differens quid. l. c. 11

Creaturae quo participent diuinam essentiam.

mus concedere, q ibi intelligitur Deus per identitatem: non per identitatem ad naturam anime; vt q fiat eadem natura ex natura anime, & natura diuina: nisi forte per adhesionem, vt quia sic adhaeret natura anime naturae Dei: q possit aliquo modo dici vna natura cum illa iuxta illud Apostoli: Qui adhaeret Deo: vnus Spiritus est cum illo. Sed si volumus loqui de identitate simpliciter: naturam diuinam intelligitur in patria per identitatem: non per identitatem ad naturam anime; sed propter identitatem ad seipsam, quia ibi natura diuina non per aliam speciem, sed per seipsam causabit actum intelligendi se ipsam in anima. Propter quod sic Angelus intelligit essentiam suam per essentiam suam, sic & in patria quilibet homo, & quilibet Angelus intelligit essentiam diuinam per essentiam diuinam, id est per se ipsam. Quilibet enim Beatus cognoscit in patria Deum sicut cognitus est a Deo. Sed Deus videt essentiam Angeli, vel hominis per essentiam suam; non per essentiam Angeli, vel hominis: per illam ergo eandem essentiam diuinam, per quam Deus nunc cognoscit me; ego cognoscam tunc Deum, & videbo eum. Propter, quod sic cognoscam Deum tunc: sicut ab ipso nunc cognitus sum. Quod autem addebarur de materia; dici potest, quod intelligitur per speciem: ad quam est in potentia, quia non intelligitur, nisi per analogiam ad formam.

Ad quartum dicendum, q naturae rerum, siue species differunt per potentiam. Ipsae autem differentiae differunt seipsis. Vel dicere possumus, q ipsa composita differunt per simplicia. Sed simplicia differunt per se ipsa. Vel possumus facere differentiam inter esse diuersum, & esse differens, sicut & Physicus facit in 10. Meta. quia composita possunt dici differentia, quia possunt per differentiam differre. sed simplicia, & si non possunt dici differentia, possunt dici diuersa; quia possunt per seipsa diuersificari. Ad formam autem arguendi dicendum, q anima rationalis licet sit potentia pura in genere intelligibilium: non est tamen potentia pura in genere entium. sicut materia prima. Nec est actus purus in genere entium: sicut Deus, in genere ergo entium est anima nostra: est actus admixtus potentiae: in quo differt ab essentia diuina, & potentia admixta actui, in quo differt a materia prima.

Ad quintum dicendum quod omnes creature, & potissime creaturae intellectuales, inter quas potest computari anima humana: participant essentiam diuinam non in se, scilicet, q illa diuina essentia, quae est simplex, & indiuisibilis diuidatur per frusta, vel partes, sed per quandam similitudinem: prout ipsi diuinae essentiae participatiue assimilatur, & imparitate aequantur.

nis, cum hmoi corpus habeat suam figuratiōē, per animam, & ab anima continente ipsum. Sed hoc nō posset esse, nisi aīa esset corpus: ergo &c.

IN CONTRARIUM est, quia, ut vult August. in li. de quantitate animæ, & ut allegatum est a Magistro in 16. di. Anima facta est similis Deo: quia immortalē, & indissolubilem fecit eam Deus. Sed si anima esset corpus: esset corpus viuū, vel esset corpus viuens per vitam. Omne autem tale corpus naturaliter est corruptibile: cum calor naturalis semp̄ deposcat humidū radicale: ergo &c.

Præterea ex hac eadem auctoritate August. arguitur q̄ anima humana non solum non est corpus, sed etiam non est educ̄ta essentialiter de corporis potentia: quia omnis forma sic educ̄ta est corruptibilis, & dissolubilis: ergo &c.

RESOLVTIO.

Anima corporea non est, quia non est quanta, & corpus non est in corpore, nec continet corpus: immo corpus ab ea continetur.

RESPONDEO dicendum q̄ quæ faciūt difficultatem in hac materia, sunt verba Gen. adducta p̄ Magistrum, ubi dicitur, q̄ creauit Deus hominē de limo terræ, & in spirauit in faciem eius spiraculum vite. Vel, ut habet alia littera: Flauit; vel Sufflauit in faciem eius. &c. Et allegat Aug. in principio. 7. super Gen. Cum ergo flatus sit quid corporale: videtur, q̄ anima sit quoddam corpus.

Hoc ergo ordine in hac quæstione procedemus, quia primo adducemus rationes ex parte flatus, per quas videtur probari, animam esse corpus. Secundo soluemus rationes illas; Tertio adducemus rationes ad propositum, q̄ impossibile est animam esse corpus, narrabimus enim ex parte flatus quatuor rationes, iuxta quatuor causas, secundum quas probari videbitur, animam esse corpus. Nam primo quidem hoc patet, si cōsideretur flatus materialiter, quia sic cōsideratus nō est, nisi quidā aer attractus, & expulsus, ordinauit enim natura pulmonem quasi ventilabrum cordis, per quem attrahitur aer ad refrigerationem cordis, & quia aer attractus statim calefit, ne suffocetur cor: expellitur aer iam attractus, & calefactus: & attrahitur alius aer, & sic vicissim continuando manet cor in sua temperie, & continuatur vita nostra, & hoc modo spiramus, & respiramus, & flatum facimus. Quare si anima est flatus insufflatus in faciem hominis: cū materia flatus sit aer; videtur, q̄ anima sit naturæ aeræ, & p̄ consequens sit naturæ corporeæ, & etiam sit corpus. Huic autem concordat dictum illorum Sapientiarum dicentium: Ex nihilo nati sumus, & post hoc erimus tanquā non fuerimus. Et subditur: Extinctus cinis erit corpus nostrum, & spiritus diffundetur tanquā molli aer.

Secundo anima videtur esse corpus: cum dicitur esse flatus, si consideretur flatus efficiēter, vel si consideretur quomodo efficitur. Nam anima attrahens aerem facit flatū. In omnibus enim ope-

ribus animæ: anima est primum agens, vel est illud, per quod primo agitur. Potentia vero est immediate agens. Licet ergo anima attrahat per potentiam attractiuam, & sentiat per potentiam sensitiuam: Ipsa tamen est primum attrahens, & primum sentiens. ergo cum per hmoi attractionem, per quā fit flatus, non attrahatur spiritus, sed corpus: si consideretur quomodo fiat flatus quia fit per attractionem corporis, v̄ anima esse corpus.

Tertio quidem hoc idem videtur, si consideretur flatus formaliter, & etiam si consideretur anima formaliter & secundum suam essentiam, & naturam. Nam Philosophi antiqui volētes in-

Animæ inuestigatio triplex.

uestigare naturam animæ: tripliciter inuestigauerunt eam, videlicet motu, sensu, & incorporeo. Videtur enim animatum distinguī a non animato, motu: quia animatum mouetur ex se: non animatum autem ex alio. Differt etiam & sensu: quia animata, & potissimē habentia animam sensitiuā sentiunt: non habentia autem huius animam nō sentiunt. ergo motu, & sensu, siue motu, & cognitione possumus inuestigare naturam animæ, sed hoc modo est inuestigare eam per operationes eius: quia motus, & sensus sunt quædam opera animæ. Et si dicatur, q̄ sentire non est agere, sed pati. Dicemus, q̄ illa passio significatur per modum actionis. Vel possumus dicere, q̄ licet sentire sit pati: prout organum sensus patitur, & immutatur ab obiecto. Tamen prout ex tali immutatione iudicamus esse hoc, vel illud: habet quandam rationem actionis. Inuestigare itaq; animā motu, & sensu, est inuestigare eam ex suis actionibus. sed inuestigare eam ex incorporeo est inuestigare ipsam ex eius natura, & essentia. Ideo prætermittis primis vijs, & sequendo hanc tertiam: dicemus, q̄ illi Philosophi antiqui, qui inuestigauerunt animam ex incorporeo: dixerunt ipsam esse incorpoream, quia erat corpus valde subtile. Vnde Democritus, & Leucippus dixerunt animam esse athomos, i. corpora valde subtilia, cuiusmodi sunt minutæ exalationes, & decissiones, ergo si consideretur anima formaliter secundum suam naturam: prout sentiunt antiqui Philosophi, quia est quædam minutæ exalationes, & est quoddam subtile corpus, quia etiam formaliter videtur esse flatus; concluditur tertio, ut superius diximus, q̄ anima sit quoddam corpus.

Sentire nō est agere, sed pati.

Quarto hoc idem patet: si considerentur ista finaliter. Nā ad hoc nobis videtur esse data anima, ut possimus viuere. Nam August. 3. Confes. vult, q̄ anima sit vita corporis. Ad hoc etiā daturus est nobis flatus: ut possimus continuare vitā. Tādiu. n. viuimus: quāmdiu possumus spirare, & respirare, & quāmdiu possumus flatum habere. statim autem cum non ulterius habemus flatum: non ulterius habemus vitam, nec ulterius animam. Ita q̄ flatus: vita nostra, & anima vnū, & idem videtur esse. Et quia flatus est aer attractus, & expulsus: & est quid corporeum: videtur anima esse quid corporeū. Vnde Ezech. 37. vbi agitur de vaticinio resurrectionis, & de reditu animarum, & spirituum ad corpora: animæ, & spiritus

Libro. 1. de anima. T. c. 20.

animarum, & spirituum ad corpora: animæ, & spiritus

Tomo 1.

animarum, & spirituum ad corpora: animæ, & spiritus

Animarum resurrectio. Ezech. 37.

De spiritu, & anima. Tomo. 3. c. 10.

Gen. 2.

Tomo 3:

Ordo procedendi.

Prima pars articuli. Flatus materialis qd. Pulmo cordis ventilabrum.

Sap. 2.

Flatus quo modo fiat.

Anima ventus. Ezech. 37.

spiritus vocantur ventus, & insufflatio. Iuxta illud: A quatuor ventis veni spiritus, & suffla super interfectos istos, & reuiuifcant. Sed omnes istæ rationes fundant se super falso. Credunt. n. q̄ Deus sic sufflâdo fecerit animam: sicut homo sufflândo facit aliquid. Nam sequendo doctrinâ August. Sicut Deus creando hominem de limo terre: non fecit hominem manibus, sed stabilibus rationibus. Sic cum dicitur, q̄ Deus flauit, vel flatum fecit. i. animam produxit, non corporalibus faucibus sufflauit. i. flatum fecit, & animâ produxit, sed hoc est æternis rationibus operatus.

Aduertendum tamen, q̄ multa sunt quæ conseruant hominem in vita: à quibus potest denominari anima, quæ tamen non sunt ipsa anima. Nam sine emissione flatus & sine inspiratione, & respiratione: non potest stare anima in corpore hominis. Tamen ipsa inspiratio, & respiratio, siue ipsa attractio aeris, & emissio, vel, quod idem est, ipse flatus; quàmuis nō sit anima, potest tamen dici anima, quia sine eo in corpore nō potest stare anima. Est enim * cor in corpore anima to illud membrum, quod primo uiuit, & vltimò moritur. Nam per cor viuunt omnia alia membra, quia per cor mouentur omnia alia membra, & motus in membris deriuatus a corde: est vita in omnibus alijs membris. Ideo * Plato vegetatiuam ponebat in corde: nutritiuâ in hepate, sensitiuam in cerebro. Non q̄ etiam omnia ista non sint radicaliter in corde, sed quia nutrimentū maximè quantum ad partes inferiores corporis fit p̄ hepar: sensus autè, vel sensitua dicitur esse in cerebro, quia in capite sunt omnes sensus. Spiritus enim vitalis. i. vegetatiua dicitur esse in corde, quia motus, qui fit in corpore, vt patet in pulsu: fit a corde. Propter quod si ista membra ledantur: potissimè cor, vel vulnere, vel suffocatione facta per materiam morbi, siue per aerem calefactum, vt patet in homine suspenso, qui cum non possit respirare: suffocatur cor, & moritur homo. Continuat ergo vita in homine ex membris principalibus, vel ex flatu, quorū quodlibet est corpus. Anima tamen nihil horum est: propter quod nō est corpus, sed sine his corporalibus non potest anima durare in corpore, nec animare corpus.

Secunda pars articuli.

Quod verò dicebatur de flatu, q̄ materialiter est aer haberetur intentum: si anima esset flatus. Quod verò addebatur secundo, quòd flatus effiçienter fit ab anima, quia anima est primum attractans aerem, per quam fit flatus: non arguitur ex hoc. quòd anima sit corpus, sed q̄ habet operationem circa corpus. Quod autem addebatur, & tertio, q̄ tripliciter possumus inuestigare animâ secundum Philosophum: motu: sensu, & incorporeo. Et hoc tertio modo inuestigare animâ est inuestigare animam secundum se, & formaliter: & q̄ illi, qui inuestigauerunt eam per incorporeum, dixerunt, q̄ quoddam corpus subtile: dici debet. Quia asserentes animam esse quid incorporeum. i. esse quoddam corpus subtile: dissentiunt a veritate, quia anima nō est corpus, sed est actus corporis, vt patet ex. 2. de anima. Quod autè ad-

q̄. 6. 21. 37.

debatur & quarto, videlicet si consideratur flatus finaliter, quia ad hoc data est nobis anima finaliter, vt possumus viuere, & quòd viuere non possumus, nisi quàm diu possumus flatum facere. Dici debet, q̄ ex hoc nō arguitur, q̄ anima sit flatus, sed quòd viuere nostrum continuatur per flatum: Ita etiam cōtinuatur per caput, quia amputato capite, homo moritur. Tamen anima nō est caput, sed est actus capitis, & cuiuslibet partis corporis. Quòd autè in Ezech. spiritus humani, vel animæ hominum vocantur venti: hoc est, quia rudis populus, cui loquebatur Ezech. non poterat transcendere corpus. Ideo nomine corporis subtilis dabat eis intelligere animam.

Anima ventus cur sic. Ezech. 37.

Expeditis duabus partibus huius articuli, vbi solutæ sunt rationes ex parte flatus, per quas videbatur, animam esse corpus. Volumus modo exequi partem tertiam: adducendo rationes ad principale propositum: probantes, q̄ anima non sit corpus. Quod triplici via inuestigare possumus: secundum triplicem modum essendi corporis in corpore omnino alium, & diuersum à modo essendi animæ in corpore. Nā corpus sic est in corpore, quòd non est simul cum corpore. Secundò corpus sic est in corpore, q̄ non est per suam essentiam in corpore, sed per suam quantitatem. Tertio sic est corpus in corpore, quòd non continet corpus, sed continetur à corpore.

Tertia pars articuli.

Prima via sic patet, nam sic est corpus in corpore q̄ non potest esse simul cum corpore, quia vt pbatur in 4. Physico. Impossibile est duo corpora esse simul. Et si teneamus per fidem Christum intrasse ad discipulos ianuis clausis, & exiisse de vtero Virginis vtero clauso: In quorum vtroque acta corpus non cessit corpori, sed fuit corpus simul cum corpore; Hoc non fuit naturaliter, sed supernaturaliter. Sic etiam corpora beata habebunt dotem subtilitatis; per quâ poterunt transire murum sine scissura muti. Beati enim p̄ sua corpora mouebuntur per cælos: non scindendo eos. Erunt enim corpora eorum simul cū corporibus cælorum, sed hoc erit supernaturaliter, & dos illa, per quam hoc fiet, erit supernaturalis. Sed anima naturaliter est simul cum corpore. quia anima est naturaliter forma corporis, & corpus animatum est materia, quam informat anima. Sed naturaliter forma est cū sua materia, & econtra: ergo naturaliter anima est simul cum corpore, & econuerso. Sed hoc non potest naturaliter conuenire alicui corpori, quòd sit simul cum corpore: ergo &c.

Corpus quò sit in corpore. T. c. 53. 2. de aia. l. c. 69.

Christus quò ad discipulos ianuis clausis ingressus, & de Virginis vtero egresus dicat.

Secunda via ad hoc idem sumitur ex eo, quòd corpus sic est in corpore, q̄ non est ibi per suam essentiam, sed per suam quantitatem. Esse enim corporis est in loco, quia vbi est corpus: ibi est esse corporis: Tamen essentia corporis non est ratio, quare corpus sit in loco, sed quantitas eius. & ideo dicitur corpus esse in loco non per essentiam, sed per quantitatem. Nam corpus est in loco cōmensurando se loco, quia tantus est locus, quantum est locatum, & econuerso. Vt declarari habet in 4. Phys. Per illud ergo est corpus in loco,

Corpus est in corpore per suâ quantitatem, non per suam essentiam.

T. c. 43.

per

per. quod æquatur loco, & commensurat se loco. Hoc autem est quantitas. Nam & ipse locus est quædam quantitas: quia est superficies corporis continentis: sed nihil potest æquari quantitati: nisi per quantitatem: ut vlna panni æquatur vlnæ ligni: quia tanta est quantitas vnius, quanta est alterius. Corpus ergo locatum cum æquatur loco: quia hoc fit per quantitatem: est ibi immediate per suam quantitatem. Et inde est, quod duo corpora non possunt esse in eodẽ loco: quia dimensiones vnius corporis, per quas corpus est in loco: resistunt dimensionibus alterius. Vnde & Philosophus in 4. dicit, quod non est dare vacuum; & si esset dare vacuum: vult, quod in ipso vacuo non possit esse corpus. Nam si esset dare vacuum: esset dare quasdam dimensiones separatas. Et quia illæ dimensiones resisterent dimensionibus corporis: non posset ibi recipi corpus: quæ omnia arguunt locatum esse in loco per suam quantitatem, siue per suas dimensiones. Sed anima non est in corpore per quantitatem, sed immediate est in suo corpore per suam essentiam: vel, quod idem est: anima est in suo corpore non mediante quantitate, sed mediante sua essentia. Quod patet: quia anima est in corpore: quia dat viuere corpori: & si dat viuere corpori, dat esse corpori. Quia secundum Philosophum: viuere est viuentibus esse, sed secundum Augu. in de Trinita. Sicut à sapientia est sapere: sic à potentia est posse, & ab essentia esse. Cum ergo anima sit in corpore, quia dat esse corpori: oportet, quod sit ibi per suam essentiam, & mediante sua essentia, per quam dat esse corpori. Sicut ergo oportet essentiam formæ esse simul cum essentia materiæ: Vel sicut oportet formam esse per essentiam in sua materia: quia ex materia, & forma fit vnum secundum esse qui est actus essentia. Sic oportet animam esse in corpore immediate per suam essentiam: vel mediante sua essentia: quia ex anima, & corpore fit vnum secundum esse. Cum ergo hoc repugnet corpori, quod sit in aliquo corpore per suam essentiam: quia vbiunque esse dicitur corpus: hoc est per suam quantitatem: manifeste concluditur, quod anima non sit corpus.

Tertia via ad hoc idem sumitur: quia corpus non est in corpore quod contineat ipsum: sed quod contineat ab eo: ut aqua est in aere: non, quod contineat aerem, sed quia cõtinetur ab aere. Anima autem è cõuerso: sic est in corpore, quod magis continet corpus, quam corpus ipsam, ut probat Philosophus in primo de anima. Cum igitur hoc repugnet corpori, quod sit in corpore continendo corpus: concludere possumus, quod anima non sit corpus.

RESP. AD ARG. Ad primum dicendũ, qd falsum est dictũ Empedoclis qd anima sit composita ex elementis. Ad rõnem autem eius, qd simile à simili cognoscitur, verũ est, sed nõ oportet, qd ista similitudo sit in natura, quod corpus cognoscatur corpore: materia cognoscatur per materiam. Sed ista similitudo est per aliquam speciem rei: siue sit cognitio sensitua: siue intellectiua, vt per spe-

ciem albi videtur album. Est enim oculus quasi quoddam speculum: quia sicut in speculo apparent quædam similitudines rerum: sic in oculo recipiuntur similitudines visibilium, & recipiendo similitudines rerum, videt res. Et quod dictũ est de cognitione sensitua, vt de oculo: veritatem habet de cognitione intellectiua, siue de intellectu. Nam sicut oculus videt album per speciem albi, quam apud se habet, & lapidem per speciem lapidis, quã apud se habet: sic intellectus intelligit album, vel lapidem per suas species, quas habet apud se, vt ergo intellectus intelligat lapidem nõ oportet, quod sit, vel, quod fiat lapis, sed sufficit, quod habeat apud se speciem lapidis. Propter qd commendatur Anaxagoras in 3. de anima: po-

nens intellectum immaterialem, & abstractum, separatum à materia: vt posset materiam cognoscere. Sic debuisset Empedocles dicere, quod anima non est ex elementis: nec est de natura elementorum: vt possit elementa cognoscere: sicut & pupilla est abs color, & non est de natura colorum: vt possit species colorum recipere, & de coloribus iudicare.

Ad secundum dicendum, quod non est verũ, quod quando aliqua duo ita se habent, quod vno exeunte, exeat aliud: vel vno recedente recedat aliud, qd vnũ sit aliud. Nam posito sigillo in aqua, figuratur aqua sicut figuratum est sigillum remoto sigillo remouetur, & recedit figuratio aque: nõ est tamen eadem figuratio sigilli, & aque. Sic, & anima non potest stare in corpore sine sanguine, & recedente sanguine toto oportet, quod recedat anima. Quod autem addebatur, quod aliqui Philosophi hoc senserunt, dici debet, quod si hoc senserunt: errauerunt.

Ad tertium dicendum, quod nec corpus potest esse simul cum corpore: loquendo naturaliter: quia quodlibet corpus contentum a loco est eodem modo in loco: quia est ibi per suas dimensiones. Sic & spiritus si est eodẽ modo alicubi: sicut alius spiritus: non poterunt illi duo spiritus esse simul. Sed quando nõ eodem modo illi duo spiritus comparantur ad illud, vbi sunt: non est inconueniens illos duos spiritus esse simul. Propter quod in eodem corpore erat vna Legio spirituum malignorum, & simul cum omnibus spiritibus erat anima illius corporis. Propter quod quãdo dixit Dominus Dæmoni: Quod est tibi nomen? Ille respondit: Legio: quia multi sumus. Omnes ergo illi spiritus non erant simul in eadẽ parte corporis: quia vbi erat vnus, non erat alius, quia omnes illi spiritus eodẽ modo comparabantur ad locũ: ideo vbi erat vnus, nõ erat alius. Oes enim illi spiritus erant in illo corpore: vt Motores, & vt agẽtes aliquid mali in illo corpore: Anima autem erat in illo, vt forma, & vt dans esse per se, & primo. Si autem erat ibi, vt motor: hoc erat ex consequenti: quia primo intelligitur, quod anima dat esse corpori, & postea, quod moueat ipsum: & nisi daret anima suo corpori esse: nõ posset ipsum mouere, & si posset esse, quod anima moueret corpus, sine dando esse: non posset ibi simul

Locus qd. De hoc vide 4. Phy. T. c. 41.

Corpora cur duo in eodem loco esse non possint.

Vacuũ non datur. & de hoc vide 4. Phyc. T. c. 22. & sparsim in 2. sũma.

Anima est in corpore per suam essentiam.

Aristo. 2. de anima. T. c. 37.

Corpus est in corpore, vt contẽtur ab eo.

Anima continet corpus, ex Aristo. 1. de anima T. c. 90.

Simile à simili quomodo cognoscatur.

T. c. 4.

De anima 2. t. c. 71.

* Spiritus duo simul eodem modo esse nõ possunt idẽ d. s. huius libri. q. 2. artic. 5. vbi soñitur difficultas qd datur.

* March. 5.

mul cum anima esse aliquis alius spiritus, nisi spiritus diuinus. i. nisi Deus, qui est in qualibet sua creatura. Poterat ergo omnes illi spiritus esse simul cum anima propter alium, & alium modum essendi, quia illi erant, non ut dantes esse, sed ut motores, & ut vexantes. anima autem erat ibi, ut dans esse & ut forma.

Ad quartum dicendum, quod membra leonis, & membra cerui, vel etiam membra hominis differunt, quia animae differunt: non quod anima hominis sit figurata, sicut sunt figurata membra. Erit ergo illa similitudo de diuersitate membrorum, & diuersitate animarum, sicut est de diuersitate artium, & diuersitate organorum. ut quia est alia ars malleatoria & alia carpentaria: alia sunt organa, vel instrumenta huius, vel illius. & quia membra sunt quaedam organa animae, per quae anima exercet operationes suas: secundum quod sunt aliae animae, sunt aliae operationes: oportet, quod etiam sint alia organa, & alia membra. Unde Philosophus in lib. de anima reprehendens fabulas Pythagoricorum, quod anima exiens de vno corpore intrabat aliud, etiam diuersum specie, ait: hoc est dicere, quod vna ars intrat organa alterius: Ex hoc ergo concluditur, quod anima non sit corpus, sed quod exercet opera sua per membra corporis. propter quod alia, & alia anima requirit alia, & alia membra. ut volatilia oportet, quod habeant alas, per quas volent, & gressibilia pedes, per quos gradiantur.

Animarum transmigrationis improbatum.

ARTIC. III.

An Anima humana ex aliqua materia sit producta. Conclusio est negativa.

D. Th. 1. p. q. 75. art. 5. Et 1. sent. d. 8. q. 5. art. 2. Et 2. sent. d. 17. q. 1. art. 2. Et 2. contra Gent. c. 49. Et quod 3. q. 8. Et de anima art. 6. Et Opusc. 3. lib. 6. D. Bon. d. 17. art. 1. q. 2. Th. Arg. d. 17. q. 1. art. 1. Bacch. d. 17. q. 2. Nic. de Nijse tract. 2. p. 2. q. 3. de anima humana.

TERTIO queritur: Vtrum anima fuerit producta de aliqua materia, Et videtur, quod sic. Nam Boe. circa principium sui lib. de Trin. ait, quod formas esse subiectas accidentibus, hoc facit materia. Et ponit exemplum, quod humanitas non ita accidentia suscipit in eo, quod ipsa est, sed eo, quod materia ei subiecta est. humanitas ergo, & lapideitas, & caetera talia, quae formas importare videntur: non suscipiunt accidentia, nisi ratione materiae sibi subiectae. Propter quod concludit ibidem Boe quod forma, quae est sine materia, non potest esse subiectum: supple accidentium. Anima ergo, quae varia suscipit accidentia: oportet quod habeat materiam partem sui.

Præterea Aug. 7. super Gen. Si quoddam in-

Tomus 3.

A commutabile esset anima: nullo modo eius materiam querere deberemus. In omni ergo utabili est querenda materia, sed anima est quid mutabile: ergo & c.

Præterea ad hoc idem videtur facere auctoritas Philosophi in 2. Meta. quod necesse est imaginari materiam in re mota. Cum ergo anima sit quaedam res mota, quia nunc deformatur vitijs, & erroribus: nunc reformatur virtutibus, & doctrinis: ergo, & c. T. c. 12.

Præterea proprietates non deserunt id, cuius sunt: sed proprietates materiae sunt subijci recipere, & pati, & omnia ista reperiuntur in anima: ergo & c.

Præterea secundum Philosophum. 8. Meta. T. c. 11. Nullius agentis actio terminatur ad formam: sed ad compositum: sed actio Creatoris terminatur ad animam: ergo anima est quid compositum. sed prima compositio est ex materia, & forma, ex qua omnes aliae compositiones videntur sequi: ergo & c.

Præterea nihil viuit in seipso: nisi solus Deus. Iuxta illud Ioan. Sicut Pater habet vitam in semetipso: sic dedit Filio habere vitam in semetipso. Sed anima non solum viuificat corpus, sed etiam viuit in seipsa. Si ergo hoc esset per seipsam, non per aliquam sui partem: esset omnino simplex. habet ergo aliquam partem, per quam viuit, & hæc est forma eius. sed non est dare formam in aliquo, quae sit pars eius, nisi ibi sit etiam materia: ergo & c. Ioan. 5.

Præterea in omni creato differt quod operatur, & quo operatur. Sed anima est quid creatum: ergo est ibi assignare quod operatur, & quo operatur quod non esset, nisi esset composita ex materia, & forma: ergo & c.

IN CONTRARIUM est: Quia quanto aliquid plus appropinquat Deo, tanto est simplicius. Anima ergo humana est perfectior alijs formis perficientibus materiam corporalem, quia plus appropinquat Deo. sed aliae formae perficientes alias materias corporales non sunt sic compositae: ergo, & c.

Præterea secundum Boe de duabus naturis, & vna persona Christi: Omnis enim natura incorporeae substantiae nullo modo nititur fundamento: anima est huiusmodi. ergo, & c.

Præterea Philosophus in 8. Met. vult, quod ea, quae possunt esse sine corpore, non habeant materiam, neque sensibilem, neque intelligibilem: anima est huiusmodi. ergo, & c. T. c. 15. & 7. Met. 35.

RESOLVTIO.

Anima humana ex materia proprie dicta, quatenus ad corpus relata, nullo vnquam pacto constare potest.

RESPONDEO dicendum: aliquos esse, vel fuisse huius opinionis. scilicet animam esse quid compositum ex materia, & forma, & non solum in anima, sed etiam in ipsis Angelis talis compositio-
nem

nem afferunt. Nos autem ostendemus quadruplici via animam non esse compositam ex materia, & forma: loquendo de materia propriè, quæ si vellemus loqui de materia largè: put dicit, quod cunq; possibile, quia quodlibet tale dicit aliquid materiale, vel dicit aliquid se habens ad modum materiæ: sic etiam ipse intelligentiæ habet suum materiale, siue suum hyleachin, ut dicitur in Cõmento. 9. propositionis de causis.

Hyleachin. i. materiale ab Hyle. i. materia.

Prima ergo via ad probandum, animam nõ esse sic compositã, sumetur, prout anima comparatur ad corpus generaliter, & ista erit generalis nõ solum quum ad animam, sed quantum ad omnes formas intelligibiles: quas cõi nomine vocamus Angelos, & Philosophi eas vocant intelligẽtias. Aliæ aut tres viæ sumuntur: prout anima comparatur ad suũ corpus specialiter, & illæ tres viæ specialiter probabunt de anima, quæ non sit composita.

Tomo 1.

Propter primum sciendum, quod loquẽdo de materia propriè sumpta: hic vocamus materiã, quod est pura potentia, secundum quẽ modum loquitur Aug. in li. Confes. quod materiã debemus intelligere per omnis actus priuationem. Illud erit ergo materia, quod erit ita prope nihil, quod non potest esse magis prope, & est ita longè à Deo, quod nõ potest esse magis longè, nisi esset nihil: & est ita pura potentia, quod nullus est ibi actus, sed est priuata omni actu. Propter quod nec est nihil, nec est aliquid, sed est id, quod potest esse aliquid, quæ omnia sunt superius declarata, quæ etiã omnia possunt patere ex dictis Aug. & Philosophi, & Cõment. sui. His visis. scilicet quid importatur nomine materiæ propriè sumptæ: dicemus, quod si talis materia esset in anima, non differret a materia corporis.

Auicebron posuit materiã in spiritibus.

Individuorum differentio per quantitatem. Vnde id falsius impol. Et Quil. 2. m.

Differentia essentialis vnde.

Ordo creaturarum est inter Deũ, & nihil.

Generatio, & corruptio vnde t. 6. 12.

Malè. n. fecit Auicebron, qui posuit materiã in corporibus, & in spiritibus: cum ex quo posuit ibi materiã: oportuit eam ponere secundum se eãdem in corporibus, & spiritibus. Nam si in spiritibus esset materiã, quæ sit potentia pura, illa scilicet se, non habebit per quid differat a materia corporis. Nam omnis differentia entium, vel sumitur secundum numerum tantum: prout differunt in diuidua sub eadem specie, & de hac nõ curamus. quia hoc est semper per quantitatem, ut quia nõ constat in diuiduum ex tota materia sua: ideo in diuersis partibus materiæ poterit recipi diuersæ indiuiduales formæ. Alia aut differentia est essentialis, vel per essentiã. Et ista semper accipitur in entibus per magis appropinquare, vel magis distare à Deo, à quo producta sunt: vel magis appropinquare, & magis distare à nihilo, ex quo ordinatè producta sunt. Ista est. n. fides nostra, & veritas, quod omnia à Deo producta sunt, & ex nihilo creata sunt, & omnia sunt inter Deũ, & nihil, ut non sint duæ res essentialiter differentes (excludẽdo ea, quæ differunt solo numero) quin vna sit propinquior Deo, & remotior à nihilo, & alia e conuerso. Nã ista generabilia sunt remotiora à Deo, quæ sempiterna, & sunt propinquiora nihilo, quæ illa. Propter quod dicit Philosophus in 2. de Generatione, quod propter longè distare à primo principio, siue à Deo, est generatio, & corruptio in istis in-

A ferioribus: & sicut omnia generabilia plus distant à Deo, quæ sempiterna: sic vnũ generabile essentialiter differens ab alio; plus distat, vel appropinquat Deo, quæ aliud: vel plus distat, aut plus appropinquat nihilo, quàm aliud. Sic etiam ipsa sempiterna se habent: Et nõ solum in diuersis rebus per se existentibus etiam essentialiter differentiibus: inuenimus hanc differentiam per minus, & magis distare à Deo, & à nihilo (inter quæ sunt omnia creata) sed in partibus eiusdem compositi inuenimus hanc differentiam, ut forma magis distat à nihilo, & magis appropinquat Deo, quæ materia, & actus: scilicet quod huiusmodi plus appropinquat Deo, & magis distat a nihilo, quæ potẽtia. Quis ergo audebit dicere posse esse, vel posse intelligi duas potentias puras essentialiter differentes? Omnia. n. verba sapientum hoc sonant, quod in pura potentia nulla potest esse distinctio, & quod actus est, quod distinctio. Potest n. intelligi pura potentia per se ipsam diuersificari ab actu, quia res compositæ distinguuntur per actum, & potentiam: actus, & potẽtia seipsis diuersificari poterunt. Sic ergo actus potest diuersificari à potentia, vel vnus actus nõ potest diuersificari poterit ab alio actu puro, vel non puro. Sed quod vnus actus purus essentialiter diuersificetur ab alio actu puro, & sint duo Dii, vel quod vna potẽtia ponatur essentialiter, & diuersificetur ab alia potentia pura, & sint duæ potentie puræ essentialiter differentes: credimus hoc esse impossibile, quàm ex hoc alia impossibilia considerare.

Potẽtiæ duæ primæ non possunt essentialiter esse differentes.

* 7. Met. 40.

Sed dicunt aliqui, quod etiam in potentijs puris potest esse distinctio non per se, sed per comparisonem ad alium, & alium actum. Sed istud stare non potest, quia si per comparisonem ad aliũ, & alium actum differunt dictæ potẽtiæ: oportet, quod vnus illorum actuũ sit nobilior alio. Illa ergo potentia, quæ de se habet ordinem ad nobiliore actum, erit nobilior alia: postquam de se ordinè habet ad nobiliorem actum, quàm alia: & si est nobilior alia, erit propinquior Deo, quàm alia, & per consequens non erit potentia pura sicut alia, quia per actum appropinquamus Deo, & per potentiam appropinquamus nihilo. Sed fortè dices, quod illæ duæ potẽtiæ puræ istum ordinem ad nobiliorem, vel ignobiliorem actum non habebunt de se, quod tũc una esset nobilior alia, & esset propinquior Deo, & actu vna potẽtia, quàm alia & per consequens non esset potentia pura: sicut & alia; sed dices, quod hoc habebunt ex ordine creatoris. Ad quod dici potest, quod sicut licet figulo ex eadem massa facere aliud vas in honorem: aliud vero in contumeliam: sic, & multo magis, licet Deo ex eadem materia facere rem magis nobilem, & minus nobilem: & ex hoc non soluitur difficultas, quod possint esse duæ potẽtiæ puræ essentialiter differentes. Ex his autem omnibus nolumus plus habere, nisi quod in anima, vel in quacunque re intellectuali, vel non est ibi propria materia, quæ sit pura potentia: vel si sit ibi talis materia illa absoluta ab omni forma, non habebit per quid differat à materia

Actus duæ primæ impossibiles.

Potẽtiæ duæ puræ, an differre possint.

tertia corporis sic accepta. Propter quod essentialiter erit eadem materia hæc, & illa.

Sed si dicas, quod in anima est materia: non quæ sit pura potentia, sed quia in ipsa natura animæ, & cuiuslibet intelligentiæ est aliqua potentialitas ad suscipiendas vltiores perfectiones: videlicet potentias, habitus, & actus, quæ omnia reperiuntur, tam in animabus humanis, quàm in intelligentijs; Sic dicens sententiam teneas, sed linguam corrigas. Nô ergo dicas animam, vel intelligentiam esse compositam ex materia, & forma, sed ex potentia, & actu, vel ex substantia, & accidente: vel ex essentia, & esse, quæ omnia vna cū eo hilariter concedemus. His itaque habitis reuertamur ad propositum, & dicamus, quod in anima, vel in Angelo, vel non est materia, quæ sit pura potentia: vel si est ibi talis materia; erit eadē per essentiam cum materia corporum, quia pura potentia à pura potentia essentialiter differre non potest. Sed hoc fortè, qui concederet nô haberet pro inconuenienti, quod materia animæ, vel intelligentiæ sic accepta non haberet per quod differret à materia corporum sic accepta. Quod

Anima non potest habere eandem materiam cū corpore.

Tomo 1.

Anicebron, & sui sequaces videntur concedere, sed hoc posito, quod non esset alia materia animarum, vel intelligentiarum, & corporum: tunc ex corpore posset fieri spiritus, vel creatura spiritalis, & econuerso, Sic ergo dicens audias August. 7. super Gen. quod anima non est corporea, nec est ex corporeis elementis, quia omne tale est corporeum, & idem in eodem. omne quippe corpus in omne corpus posse mutari, non desuerunt, qui hoc assererent. Corpus autem aliquod, siue terrenum, siue cœleste conuerti in animam, fierique naturam incorpoream, nec quemquam sensisse scio: nec fides habet. Idem etiam in eodem loquens de anima humana ait, quod habet anima innumerabilia longe dissimilia cuncto generi corporum, quæ non nisi intellectu, atque ratione conspiciat, quod nullus tacitus sensus aspirat. Quapropter non materiæ humanæ attribendum est, quod sit, nec de terra, nec de aqua, nec de quolibet elemento: sed si esset eadem materia animæ, & corporum de corpore posset fieri anima, & econuerso. Idem etiam in eodem: Sicut enim Deus omnem creaturam: sic anima omnem corpoream creaturam naturæ dignitate præcellit. Cum ergo tanta sit excellentia animæ ad corpora: nullo modo vnum in aliud mutari potest, nec ex eadem materia esse possunt. Idem etiam in eodem ait: Omne quippe corpus in aliud corpus mutari posse credibile est. Quodlibet autem corpus mutari in animam est absurdissimum. Idem etiam in eodem dicit, quod quidam putauerunt quintum quoddam corpus esse: vnde sit anima, vt illud corpus Cœleste purum, & lucidū. Sed, vt vult Augustinus ibi, si corpus est, siue sit vnum de quatuor elementis, siue sit quintum corpus Cœleste: omne tale habens longitudinem, & latitudinem, nec est anima, nec inde facta credenda est anima. Patet ergo per August. quod ex nullo corpore potest fieri anima, nec

A econuerso. Propter quod materia propriè sumpta, quæ nô habet per quid differat a materia corporum, non potest poni in anima.

D V B. I. L A T E R A L I S.

*An propriè probari possit, animam esse formam.
Conclusio est affirmatiua.*

Acgid. 1. sent. d. 8. 2. princ. q. 2. D. Th. 1. p. q. 75. ar. 2. 5. Tho. Arg. d. 17. q. 1. art. 3.

VLTERIVS forte dubitaret alijs de anima comparata ad proprium suum corpus. Vtrum ex hoc possint sumi speciales rationes, quod anima non sit composita ex materia, & forma.

B Dicendum autem, vt supra tangebatur, quod comparando animam generaliter ad corpus, poterit sumi via, & ratio generalis tam de qualibet anima, quàm de qualibet intelligentia, quod non erat ex forma, & materia propriè sumpta, quia tunc quælibet anima, & quælibet intelligentia posset fieri corpus, & econuerso: cum haberent eandem materiam cum corpore, & econuerso. Nunc autem volumus speciales vias tangere specialiter probantes de anima per comparationem specialem ad suum proprium corpus, quod ex materia, & forma non possit esse composita: loquendo de materia propriè, quæ est potentia pura, vt hæctenus loquebamur.

C Inuestigamus enim hoc tribus vijs, vt sit prima viat prout materia animæ comparatur ad materiam proprii corporis. Secunda prout forma animæ comparatur ad materiam propriam, & ad materiam proprii corporis, Tertia prout tota anima, quæ ponitur sic composita, comparatur ad suum proprium corpus.

Prima via sic patet: Nam sicut est impossibile duas formas eiusdem rationis esse simul, siue sint substantiales, siue accidentales, vt quod in aliquo corpore sint simul duæ albedines, vel duæ forme substantiales eiusdem rationis. Possunt enim esse in eodem pomo color, & sapor: sed non duo colores, & potissime duo colores eiusdem rationis: vt duæ albedines: quæ si essent separata, non haberent per quid differrent. Quæ enim non possunt habere esse distinctum, separata à materia, nô possunt habere esse distinctum in eadē materia. Duæ ergo albedines si separata à materia non possunt habere esse distinctum in eadē materia simul: multo magis non poterunt habere esse distinctum. Nam talia ideo sunt distincta per materiam: quia recipiuntur in alia, & alia materia. Et sicut duæ formæ (loquendo de formis realibus) si sunt eiusdem rationis non possunt esse simul naturaliter: sic duæ materiæ eiusdem rationis simul esse non possunt, non haberent enim per quid distinguerentur. Oporteret igitur, quod vna fieret alia. Si ergo anima haberet materiam partem sui: illa materia non posset esse simul cū materia corporis, quia esset eiusdem rationis cum ea, vt quæstione præcedenti est declaratum.

Formæ duæ eiusdem rationis simul esse nô possunt.

Sed

Sed dicit aliquis, quod differt materia animæ a materia corporis, quia materia corporis est quanta: materia autem animæ non est quanta.

Ad quod dici potest, quod si sint duæ materiæ eiusdem rationis, & simul: non poterit intelligi vna esse quanta, quin alia intelligatur esse quanta. Imaginabimur quidem, quod natura, uel intelligentia prius in anima, uel essentia eius adhæret essentia corporis, quàm quantitas. quia omnis forma accidentalis est compositioni contingens rei compositæ. Prius ergo intelligitur res composita ex materia, & forma: postea intelligitur, quod adueniat ei quæcunque forma accidentalis. Ipsæ etiam dimensiones, vel si sint indeterminatæ secundum Commen. præcedunt formam substantialem in materia, tamen determinatæ sequuntur. quantitas ergo corporis fundabitur in materia corporis, & fundabitur in materia animæ. & si materia animæ nõ est alterius ronis ab illa: non erit dare causam: quare quantitas extendit unam materiam, & non aliam, & maximè cum perficiantur per eandem formam, erit ergo duplex inconueniens uidelicet, quod illa materia animæ extenderetur extensione quantitatis corporis, & fieret idem cum materia corporis. nam quod duæ materiæ, vel duæ quæcunque res eiusdem rationis sint simul: non remanebunt distinctæ, naturaliter loquendo. & quod aliquid accidens: uel quantitas sit in duabus materiis eiusdem rationis, & quod extendat vnam, & non extendat aliam: stare non potest. Quod enim anima humana non extendatur extensione corporis: sicut omnes aliæ formæ, vel sicut animæ brutorum: hoc est, quia non est eiusdem rationis cum illis. Nam omnes aliæ formæ substantiales inductæ per agens naturale: sunt eductæ de potentia materiæ. & ideo sunt eductæ sicut pars de parte, & totum de toto, ut sit de illis formis pars in parte, & tota in toto: quo posito extensione totius receptibilis extenduntur totæ formæ receptæ, sed anima humana non educitur de potentia materiæ, sed immediatè producitur à Deo. propter quod sic excedit suam materiam, ut non extendatur extensione materiæ, sed quantæcunque non sit educta de potentia materiæ, si haberet in se ueram materiam (quia illa esset pura potentia) non haberet secundum se per quid differret à materia sui corporis, quæ etiam de se est pura potentia & quia esset eiusdem rationis cum illa, si esset simul cum ea: fieret idem cum ipsa.

Secunda via ad hoc idem sumitur: si forma animæ comparatur ad suam materiam propriam, & ad materiam propriam corporis. Nam fortè quis proteruisset dicens, quod quantumcunque materia animæ sit eiusdem rationis, cum materia sui corporis (quod negari non potest, cum quælibet de se sit pura potentia) hoc non obstante: materia animæ remanebit distincta a materia corporis. sed hoc posito sequitur, quod eadem forma animæ perficiet duas materias eiusdem rationis. Nam sicut est inconueniens, quod eadem materia perficiatur a duabus formis eiusdem rationis,

A sic est inconueniens, quod vna forma perficiat duas materias eiusdem rationis. Ad hanc enim positionem potest quis pro libito cogitare. Nam non solum sequerentur, quæ dicta sunt, sed etiam sequeretur, quod forma animæ prius perficeret materiam propriam, & postea ex consequenti, & per accidens perficeret materiam corporalem.

Tertia via ad hoc idem sumitur, prout tota anima comparatur ad materiam corporalem. Nam quælibet tota forma secundum se totam habet perficere suam materiam. Si ergo anima esset composita ex materia, & forma, cum ipsa sit forma corporis secundum se totam; consequens esset, quod secundum se totam, siue secundum suam totam essentiam esset forma corporis, & secundum se totam esset forma, & non esset composita ex materia, & forma: cum pura potentia cuius modi est materia propriè sumpta, ratione actus endelechiæ habere non possit.

Materia ratione actus habere nõ potest.

D V B. II. L A T E R A L I S.

An anima sit hoc aliquid, & forma.
Conclusio est affirmatiua.

Aegid. 1. sent. d. 8. 2. princ. q. 2. in corp. D. Th. 1. p. q. 75. art. 2.
Et de creat. sp. q. 2. art. 1.

V L T E R I V S forte dubitaret aliquis de ipsa anima: cum habitum sit, quod non est compositum ex materia, & forma: sed, quod secundum se totam est forma, utrum possit esse hoc aliquid, & forma. Dicendum, quod tota causa, quare dubitamus, utrum anima possit esse hoc aliquid: hoc est, propter corpus, cuius est forma. Videtur namque contra rationem formæ: cum nõ habeat per se esse, quod sit hoc aliquid, de cuius ratione videtur esse habere per se esse. Sciendum ergo, quod anima potest comparari ad corpus, quantum ad præsens spectat. 5. modis. Vno modo per se ipsam. Secundo modo per suum agens. Tertio modo per suas potètiæ. Quarto modo per suum esse separatum, quod habet post mortem corporis. Quinto modo per suum esse reunitum, quod habebit post resurrectionem.

Forma, & hoc aliquid quomodo differant.

Quantum ad primum modum sic distinguunt aliqui dicentes, quod aliquid potest dici hoc aliquid duobus modis: vel ex eo, quod habet esse per se subsistens in natura, & sic anima rationalis est hoc aliquid, nec ex hoc sequitur, quod si habet esse per se subsistens in natura, quod habeat materiam partem sui. Hoc non, uidelicet habere sic materiam, accidit subsistenti, quæ potest aliquid per se subsistere sine materia. Immo magis per se subsistentia sunt immaterialia, quàm materialia. Alio modo potest aliquid dici hoc aliquid, quia indiuiduatur per aliquid, quod est in eo, & sic anima non est hoc aliquid, quia nõ indiuiduatur per aliquid, quod in ipsa est, sed indiuiduatur per aliquid, in quo est ipsa. Indiuiduatur, non per suum corpus, sed hoc non potest ad plenum stare. Nam quod anima habeat esse per se subsistens in natura: cum hoc sit de natura animæ, quod sit forma corporis, & vna natura humana composita sit ex natura animæ, & natura corporis.

Hoc aliquid duplex.

Anima indiuiduatur per suum corpus.

Aegid. super ij. Sent. D ris.

Anima intellectiua non extenditur extensione corporis: alia formæ extenditur.

ris. Cum ergo forma naturaliter habeat vnū esse cum sua materia. & cum non habeat per se esse, sed habeat esse in sua materia, q̄ sit hoc aliquid, quia est per se subsistens in natura, non videtur bene dictum.

Contradi-
ctio.
Individuū
tur Angeli
et sepis.
Item adij. i
locis, & pra
terea d. 3.
q. 2. art. 1.
Sed d. 1. q.
q. 1. art. 2. ait
distinctio-
ne, & con-
lem. & spe-
cificam. et
se ex diuer-
sitate intel-
ligēti. Con-
tradictio sol-
uitur, quia
hic loq̄r de
distinctio-
ne a priori:
ibi vero a
posteriori.

* Vniuersa-
le e obiectū
intellectus.

Individuū
p. mater. 3.
Vide id in
notis in no-
tando sub
1. 2. 3. 4. 5.
6. 7. 8. 9. 10.
11. 12. 13. 14.
15. 16. 17. 18.
19. 20. 21. 22.
23. 24. 25.

Recurremus ergo ad ipsam indiuiduationē, ex qua illi volebant accipere causam, & rationem, quòd anima possit esse hoc aliquid, & forma. Distinguemus enim de indiuiduatione formæ dicētes, quòd * aliqua formæ sunt apte natae indiuiduari per se ipsas. Sunt enim sic indiuidua eo ipso, quòd non sunt apte natae recipi in materia, & tales formæ sunt intelligentiæ. Eo enim ipso, quòd intelligentiæ non sunt apte natae recipi in materia, seipis sunt hoc aliquid. Vnde & Philosophus in 3. Met. t. c. 16. ait: Omnia aut, quæ nō habent materiam, nec intelligibilem, nec sensibile, vnumquodq; eorum statim est vnum illud, quod est per essentiam suam. vbi Commē. vult, q̄ in talibus quidditas, & existentia sunt idem. In omnibus enim habentibus simpliciter quidditatem est eadem res quidditas, & existentia sed nō eodē modo: nā illa res dicitur esse, vt habet esse in rerum natura: sed dicitur quidditas, vt est obiectū intellectus. Res autem corporales. vt habent esse in rerum natura, sunt hoc aliquid, & sunt quid indiuiduū. Sed vt comparantur ad intellectū, sunt quid vniuersale, & quia * obiectū intellectus per se. & primo non est ipsum indiuiduū, sed ipsum vniuersale: consequens est, q̄ ista materialia, vt habent esse in rerum natura: non sunt propriū intellectus obiectum, sed vt sunt abstracta per intellectum sunt obiectū eius. Formæ ergo separate, cuiusmodi sunt intelligentiæ, seipis sunt hoc aliquid, & idē est in eis essentia, & quidditas, quia secundū esse, quod habent in rerū natura, sunt obiectū intellectus. Patet ergo quomodo formæ separate, quæ non requirunt esse in corpore: per seipias sunt hoc aliquid. & idem est in eis esse, & quidditas, quia secundum esse, quod habent in rerū natura, sunt obiectum intellectus. Patet ergo, quō formæ separate, quæ non acquirūt esse in corpore per seipias. sunt hoc aliquid & idem est in eis esse & quidditas: sed sicut intelligentiæ sunt formæ omnino immateriales, quia nullo mō acquirunt esse in corpore sic sunt aliqua formæ omnino materiales, quia sic acquirunt esse in materia, q̄ nullo modo possunt esse sine materia. & ideo non sunt per se hoc aliquid sed sunt hoc aliquid per materiam, & in materia. Vnde non intelligūt esse hoc aliquid, nisi prout simul cum eis habet esse materia. Sunt autē & aliæ formæ mediæ, quæ licet acquirant esse in materia, non tamen educuntur de potentia materia, nec corrumpuntur corruptione materia, sed possunt esse præter materiam suam, cuiusmodi sunt animæ intelligentiæ, de quibus dicit Philosophus in 2. de anima, q̄ intellectus alterum genus est, & separatur ab alijs, sicut perpetuū a corruptibili. Anima ergo simul est forma, & hoc aliquid, vt per seipsam comparatur ad corpus, quia licet acquirat esse in corpore, tamen quia non educitur de potentia

A corporis: nō corrumpitur cū corpore, ergo istud esse hoc aliquid magis competit animæ quia potest esse sine corpore, quàm alio modo. Est ergo forma corporis quia accipit esse in corpore, & illud esse communicat corpori: & est hoc aliquid, quia sic accipit esse in corpore, q̄ potest esse sine corpore: & sic communicat esse, & viuere corpori, q̄ illud esse, & illud viuere remanēt sibi, corrupto corpore. Nō. n. vegetat vterius corpus, corrupto corpore, & non communicat esse corpori iā corrupto. Sed cum viuere viventibus sit esse: eo modo, quo habebat esse, & viuere in corpore, remanet sibi, corrupto corpore.

Anima quō
est forma,
& hoc ali-
quid.

2. De ani-
ma 37.

B Secundo potest comparari anima ad corpus p̄ suū agens. Nam cum non possit produci, nisi a Deo: nō oportet, q̄ educatur de potētia corporis. Hoc enim est proprium aliorū agentium, q̄ nulla formam naturalem causant in materia, quā nō educant de potentia materia: sed Deus, qui est agēs supernaturalis, qui secundum Aug. animam creat, infundit, & infundēdo creat, producit animā in corpore non educendo eam de potētia corporis, vt ex hoc non oīno dependeat a corpore, sed possit esse sine corpore, & tunc idē, quod primū. Nā ex hoc, vt patet, potest esse forma & hoc aliqd.

C Tertio potest comparari anima ad corpus per suas potentias, ex quibus apparet, q̄ anima est media inter substantias separatas, & formas omnino materiales. Propter quod dixerunt eam Philosophi creatam in Horizonte eternitatis, i. inter substantias separatas. q̄ mensuratur auro: & formas istas materiales corruptibiles, quæ mensurantur tempore. Et quia est sic media quantum ad suas potentias: communicat cū vtriusq; formis, videlicet cū formis omnino materialibus: cuiusmodi animæ sunt brutorum: & cum formis immaterialibus, cuiusmodi sunt intelligentiæ. nam intelligentiæ nullas habent virtutes organicas: animæ Brutorū nullas non organicas. Anima verò humana quaedam habet virtutes, siue potentias organicas, vt sensitivas, & vegetatiuas: & quasdam non organicas, vt intellectuas, vt ex hoc etiam possit ostēdi, quomodo sit forma, & hoc aliquid.

Auer. 3. de
anima 6.

D Quarto anima potest comparari ad corpus secundum suum esse separatū, quia sic habet esse in corpore, q̄ potest esse sine corpore.

Quinto potest comparari ad corpus fm suū esse, quod habebit reunitum, quod nō posset esse, q̄ reuniret corpori nisi posset habere esse sine corpore, ut ergo unita, uel reunita corpori dat esse corpori, est forma: sed prout potest esse sine corpore, ē hoc aliqd, vt vtrūq; sibi cōueniat suo mō

DVB. III. L A T E R A L I S.

An D. P. Augustinus, animam habere materiam, senserit. Conclusio est negatiua.

V L T E R I V S forte circa hoc dubitaret aliquis, quæ fuerit opinio Aug. de natura animæ, vtrū ipse senserit animā hēre materiā. Dicēdū q̄ aliqua verba eius sonare

Yomo 3.

sonare videntur, animam habere materiam. Ait enim, 7. super Gen. q̄ credibile est in primis illis sex dierum operibus Deum cōdidisse materiam futuri corporis, de qua fieret. i. terram, de cuius limo fingeretur, & suspensive, & dubitative relinquit. Animæ autem solam ibi condidisse rationem, secundum quam fieret: non quandam pro suo genere materiam, de qua fieret. Videtur ergo velle, q̄ inter illa opera sex dierum fuit quædam materia producta p̄ suo genere, de qua fieret anima. Ita q̄ hoc argumentum arguit ab identitate animæ, & corporis. vt, cū anima, & corpus faciant vnum, & idem; sicut corpus habet suam materiā, ita anima pro suo genere habebit suam materiam. Secunda etiam ratio videtur sumi ex mutabilitate animæ. Ait enim, q̄ mutabilitas ei⁹ animæ satis indicat eam talem, videlicet eam habere materiam, nam videmus animam esse mutabilem, & interim vitijs, atque fallacijs informem reddi. Interim formati virtutibus, & doctrina veritatis. Si ergo transmutatio fecit sciri materiam: sicut & actio format: anima sic mutabilis videtur esse materialis. Tertia ratio Augst. ad hoc idē videtur esse, ex eo, q̄ similes mutabilitates reperiuntur in corpore. Nam, vt ait, iam caro est, vel proficit, vt pluchra fiat, vel deficit, vt deformis sit. Si ergo ex hoc ponimus carnem habere materiam, cum & anima pulchra fiat per virtutes, deformis per vitia, videtur eam habere materiam. Sic ergo verba Aug. videntur facere pro hac parte, quod ibi sit materia. Adducit tamen Augst. uerba sonantia contrarium, quia si in anima esset materia; illa materia, vel esset beata, vel esset misera, vel esset ociosa. Si enim fuit materia, de qua facta fuit anima, sicut fuit terra, de qua formatum fuit corpus. illa ergo materia spiritualis, de qua facta fuit anima, si bene egit, erat beata: si male, erat misera: si nec bene, nec male, erat ociosa, & quia quodlibet istorum videtur inconueniens, vt in prosequendo patebit, videtur, quod non sit dare materiam, de qua facta sit anima. Et sicut arguit Augst. ex parte beatitudinis, & miseriæ, vel ociositatis, sic arguit ex parte vitæ, & rationis. Nam si facta est anima de aliqua materia, illa materia, vel erat viua, vel non viua: Si non erat viua, de non viuo non poterat fieri substantia spūalis viua. Si autem erat viua, vel agebat bene, vel male, & tunc erat beata, vel misera vt prius arguebatur. Si autem nō agebat, nec bene, nec male, ergo non erat rationalis. de re autem non rationali secundum Aug. non potest fieri res rationalis, ergo videtur, quod non possit inueniri materia, de qua facta est anima.

Adducit etiam & aliam rationem, quia etiam si facta fuit anima de aliqua materia pro suo genere, vel fuit facta de meliori, vel peiori. Nam secundum eum, opere diuino non fit peius de meliori: ita q̄ opere diuino melius non potest esse materia peioris. Si ergo anima fuit facta de aliqua materia: conueniens est quod illa materia non fuerit misera, sed beata. sed anima non fuit creata beata, fuit ergo res melior materia peioris, quia de

re beata fuit producta anima non beata.

Inter tot autem diuersitates tactas uolentes habere mentē Aug. Dicemus secundum quosdam, quod Augst. deducendo per singula, ostendit animam non esse factam ex aliqua materia. quia si hoc fuisset, fuisset facta de materia spiritali rationali: quo posito: oporteret illam materiam fuisse beatam, vel miseram, vel ociosam. Beatam non, quia tunc de meliori re opere diuino fieret peius. Misera non, quia tunc commisset culpam, unde fuisset facta misera, quod est contra Apostolum. quia sine præcedentibus meritis, vel demeritis fiunt prædestinationes. Iuxta illud ad Ro. 9. Cum enim nondum nati fuissent, aut aliquid egissent boni, aut mali, ut secundum electionem propositum Dei maneret. Dictum est: Iacob dilexi, &c. Si autem illa spiritalis substantia, de qua facta fuit anima, fuisset ociosa, non habuisset vsum rationis, quod est inconueniens. Rursus: si est irrationalis: adhuc esset inconueniens, quia in tali re ex irrationali non potest fieri substantia rationalis. Nec etiam potest poni illa materia non uiua, quia, ut nunc loquimur, * de non uiuo nō potest fieri uiuum. Discurrendo ergo per omnes modos secundum hæc inquisitionem Augst. quomodo ex materia aliqua potest fieri anima, non poterimus inuenire aliquem conuenientem modum, vt ex hoc dicamus animam non esse factam ex materia, nec habere materiam. Ad hanc autem sententiam verba aliquorum Doctorum nituntur tendere. Sed aut Augst. loquitur arguendo, aut asserendo. quod si huiusmodi verba dicit asserendo, oportet suam mentem exponere. si arguendo: oportet sua argumenta declarare, & soluere, sed secundum præfatum modum, nec uerba Augst. sufficienter exponuntur, nec argumenta eius sufficienter soluantur. Sed uerba eius sub quodam inuolucro inuoluta ad propositum adaptantur.

Aduertendum ergo, quod Augst. in præfato loco uidetur prius arguere animam habere materiam, propter quod innuit ipsam aliquo modo esse compositam, ut ex hoc dicatur habere materiam, vel aliquid loco materiæ. Alia autem dicta Augst. quæ sequuntur: uidentur ostendere animam non habere materiam: ergo sicut prima uerba asserunt aliquam compositionem in anima, sic uerba sequentia negant aliquam compositionem in anima. Propter quod oportet dare aliquam compositionem, quæ competit animæ: & aliquam, quæ non competit ei. Propter primum sciendum, Augst. tripliciter arguere, animam habere materiam. primo prout anima, & corpus comparantur ad materiam, quia si corpus habet materiam pro suo genere: videtur rationale, quod & anima habeat materiam pro suo genere.

Secundo hoc idem arguit, pro ut anima, & corpus comparantur ad mutabilitatem. Nam si corpus propter suam mutabilitatem habet materiam: uidetur, q̄ & anima, cū sit quid mutabile:

Rom. 9.

*CONTRA DICTIO. Viuū ex nō uiuo fieri non potest. Idem in ita Dub. 5. paulo añ resp. arg. determinat, vel ad mentem Augst. vel quia ex tali materia nūquam uiua non poterat primo fieri anima uiua, si hic & ibi uerba Doct. peipē dantur. Doctor enim 1. Post sup. t. 17. ait naturaliter potest fieri viuū ex mortuo. i. ex materia, q̄ erat sub forma uiui. Confirmat est infra, pag. 40. col. 1 C. D. Vide id melius in scholia nostra dist. 1. p. 1. q. 2. art. 1.

Anima videtur habere materiam ex uerbis 1. P. Augst.

habeat materiam. Tertio arguit idem prout anima, & corpus comparantur ad formositatem, & deformositatem. Nam si, quia caro nunc est pulchra, nunc turpis: arguimus eam habere materiam: ergo quia potest anima habere deformitatem, & formositatem, vel turpitudinem, & pulchritudinem, vñ, q̄ ex hoc habeat materiam. Omnia ergo hæc arguunt animam esse compositam, quia si esset omnino simplex, nec esset perfectio corporis, ut comparari posset ad materiam suo modo, sic corpus, quod erat ratio prima, nec posset esse mutabilis, quod erat ratio secunda, nec posset esse formosa, & deformis, quod erat ratio tertia. Non ergo anima est omnino simplex, sed sufficit ad omnia ista tollenda, q̄ sit composita ex sua substantia, & ex suo esse, vel q̄ sit composita ex sua substantia, & ex suis accidentibus: cuiusmodi sunt suæ potentia, per quas comparatur ad actus, & per quas potest bene, & male agere, ut ex hoc sit mutabilis, & possit esse formosa per virtutes, & deformis per vitia: Ex hoc ergo anima pro suo genere habet materiam, quia habet aliquid se habens ad modum materiae. Nam sicut materia carnis subiicitur suæ formæ, & perficitur per ipsam; sic substantia animæ subiicitur suis potentiis, & perficitur per ipsas, ut non sit ex hoc in ea propria materia, sed sit aliquid se habens ad modum materiae. Ex isto autem modo compositionis illa tria argumenta omnimodè sunt soluta.

Animæ compositio, quæ dicta Aug. saluantur.

Anima non habet materiam ex rationibus D. P. Augustini

His autem visis velimus de aliis in contrarium exequi, ut mentem Augusti habere possimus. Volens enim Aug. inducere quasi per singula membra, animam non habere materiam: accipit quatuor fundamenta, quorum primum est, quod illa res, de qua posset fieri anima: de necessitate est apta nata habere actiones suas, & ex hoc arguit illam rem posse esse miseram, vel beatam, seu etiam ociosam. Secundum fundamentum est, quod illa res, de qua potest fieri anima: necesse est, quod sit viva, quia in hac re, de qua loquimur, de non viuo non potest fieri viuum. Tertium fundamentum est, quod illa res necesse est, q̄ sit quid rationale, quia loquendo de re, de qua loquimur, ex irrationali non potest fieri rationale. Quartum fundamentum est, q̄ opere diuino ex meliori non potest fieri peius. Prima quidem tria fundamenta aliquam compositionem negant ab anima, & aliquam auferunt. Negant autem omnino materiam corporalem ab anima, vel materiam, quæ sit pura potentia. Nam ex tali materia aliquid ex eo, qd non est aptum natum agere, sit aptum natum agere, quod est contra primum fundamentum. & sit ex non viuo viuum, quod est contra secundum: & sic ex non rationali rationale, quod est contra tertium. Sed illa res, ex qua primo componitur anima: sicut in prosequendo patebit, habet omnia ista: ex materia quidem corporali potest aliquid fieri, & sic ex eo, q̄ est aptum natum agere. Nam potentia pura est illud, ex quo fiunt corporalia, a qua, secundum q̄ huiusmodi, non est apta nata egredi aliquam actionem: nec aliqua operatio. * Rursum ex tali materia potest de non viuo fieri viuum, ut

* Consimile ait Doct. 1. Post. l. 17.

A quotidie fieri videmus. Potest etiam de non rationali fieri rationale, quia fetus humanus prius viuit vita plantæ, secundo vita animalis, & ultimo vita hominis. In illo ergo instanti, in quo sunt omnia membra completa, Deus infundit illi seui animam rationalem, quo facto, fit de non rationali rationale. Illud ergo, quod primo requiritur in compositione animæ, oportet quod sit aliquid aptum natum agere & q̄ sit quid viuum, & q̄ sit quid rationale. Et hæc tria fundamenta quæ supponuntur in eo, quod est primum de compositione animæ: excludunt ab anima omnem materiam corporalem.

B Dicemus ergo in anima esse triplicem modum compositionis, ut sit prima compositio in ea ex sua substantia, & suo esse. Secunda sit ex sua substantia, & suis potentiis. Tertia sit ex suis potentiis, & his, quæ superadduntur eis. cuiusmodi sunt vitia, & virtutes, & operationes bonæ, & malæ, per quæ potest anima esse formosa, & deformis.

Animæ triplex compositio.

C Prima compositio in anima est ex substantia, & esse, sed nullo modo potest esse ex materia propria sumpta, nec ex aliquo, qd sit pura potentia, quia cum anima secundum suam substantiam sit actus corporis; id quod est pura potentia, in eius substantia esse non potest nec ad compositionem suæ substantia potest concurrere. Secundum hanc autem primam compositionem, oportet animam esse quandam naturam formæ. Et quia non est dare naturam aliquam ociosam, & quia forma est ratio actionis: oportet illud, quod primo venit ad compositionem animæ, esse aliquid, quod aptum natum sit agere: & cum hoc sit ipsa substantia animæ, quæ est quedam forma; oportet illud, quod primo occurrit ad compositionem animæ, & esse quid viuum: cum omnes naturæ intellectuales dicantur esse viuentes: & esse quid rationale, quod maxime competit naturæ animæ, prout comparatur ad naturam Angelorum, quia Angeli habent naturam magis intellectualem: animæ humanæ magis rationalem, quia intelligunt ratiocinando, & discurrendo. Ex hac autem prima compositione, secundum quam anima est composita, ex substantia, & esse: apparet verum esse illud prius dictum Augustini, quod sicut caro habet suam materiam, ex qua est constituta: sic anima pro modo sui generis habet materiam, ex qua est constituta. Nam hæc est materia in corporalibus, ut patet ex 5. Meta. ex quo primo componitur res. Cum ergo primo componatur anima ex substantia, & esse: ipsa substantia se habebit in compositione animæ, sicut materia in compositione materialium. Quia sicut corporalia primo componuntur ex materia, prout subiicitur suæ substantiali formæ; sic anima primo componitur ex substantia: prout subiicitur, & perficitur per suum esse.

Anime compositio ex esse, & essentia.

D Postquam tractauimus de prima compositione animæ, volumus tractare de secunda. Dicemus, n. q̄ sicut ad primam compositionem animæ non potest concurrere aliquid, qd sit pura potentia: ita, q̄ non erit illa

illa prima compositio ex pura potentia, & actu
sive ex materia proprie sumpta, & suo actu.

Anima compositio ex substantia, & accidentibus non ex substantia, & substantia.

Sit ista secunda compositio non potest esse ex substantia cum substantia, sed erit ex substantia, & accidentibus quia erit ex substantia anime, & suis potentijs. In corporalibus, n. potest fieri aliquid unum ex pluribus substantijs, quia est in eis dare puram potentiam, ex qua, & actu potest fieri essentialiter unum. Sed cum in animabus, & intelligentijs omnibus non sit dare tale potentiam puram: in eis non fiet unum ex duabus substantijs, sed ex substantia & accidentibus. Vt autem istud dictum aliquid tangere contra pluralitatem formarum. Sed de hoc quod ad hominem non intendimus ad presens determinare questionem, sed quantum ad omnia alia plene questionem differimus: prout nostra modica scientia se extendit, ut non sit, nisi una forma substantialis in composito. De homine tamen habemus specialem difficultatem propter duplex agens, quod necesse est concurrere ad generationem eius. videlicet agens naturale, quod non producit essentiam anime, sed disponit ad ipsam, & agens supernaturale, quod est Deus, qui producit ipsam essentiam rationalem anime. Sed quantum ad propositum spectat de substantijs intellectualibus, siue rationalibus diximus primam compositionem in eis fore ex substantia, & esse. Secundam vero compositionem esse non posse ex substantia cum substantia, sed ex substantia cum accidentibus. Et quia duo sunt ibi genera accidentium, quia sunt aliqua accidentia naturalia, a quibus non potest cadere, & sine quibus non potest esse, ut potentie, cuiusmodi est intellectus & voluntas. propter quod talia accidentia cum substantia faciant compositionem secundam.

Anima compositio ex substantia, & accidentibus duplex.

Sunt autem, & alia accidentia superaddita potentijs, sine quibus potest esse anima, & illa cum anima faciant compositionem tertiam. Tria ergo prima fundamenta Aug. quod illud, ex quo primo est constituta anima, est quid aptum natum agere bene, vel male (per quod potest intelligi anima misera, vel beata) duas compositiones excludunt, & tres compositiones includunt. Excludunt. n. ab anima, quod ad compositionem eius non possit concurrere materia corporalis, siue materia, quae est pura potentia, quia hoc esset contra illa tria fundamenta, ut superius probatur. Excludunt etiam ab anima, quod non possit esse composita ex pluribus substantijs, quia illud, quod habet esse ex pluribus substantijs: & maxime si habet esse ab eodem agente, fit, vel fieri potest ex eo, quod non est aptum natum agere, & potest ibi fieri ex non vino viuum & non rationali rationale: immo si bene vellemus prosequi istam viam, si anima esset composita ex duabus substantijs; oporteret, quod una illarum esset pura potentia, & tunc esset idem illud, ex quo fit anima, cum eo, ex quo fit corpus, & tunc posset ex anima fieri corpus, quod totiens est negatum. Tria ergo fundamenta praefata has duas compositiones excludunt. sed tres alias includunt. videlicet, quod anima sit primo composita ex substantia, & esse. Secundo ex his, & suis potentijs. Tertio ex omnibus praefatis, & his, quae superadduntur potentijs. His au-

tem omnibus excursis, volumus de quarto fundamento ab August. dato aliquid dicere. videlicet, quod melius non potest esse, vel opere diuino fieri materia peioris. Dicemus. n. quod hoc quartum fundamentum necessarium fuit superaddi alijs tribus. Nam sicut illa tria excludunt animam non posse esse compositam, vel productam de aliqua re corporali: sic istud quantum fundamentum excludit animam non posse esse compositam, vel productam de aliqua re spiritali meliori: cuiusmodi est substantia diuina, quae est omnino beata, & est substantia cuiuslibet intelligentiae quia anima tenet infimum gradum in genere intelligentiarum, ut nulla sit intelligentia non habens naturam nobiliores anima.

DVB. IIII. LATERALIS.

B

An ex creaturarum emanatione, Personarum diuinarum emanatio inueniri possit.
Conclusio est affirmatiua.

LETIVS forte dubitaret aliquis, utrum ex ista emanatione creaturarum, secundum quam diximus omnes creaturas factas esse a Deo de aliquo (quia naturae corporales factae sunt a Deo de aliqua materia, spirituales factae sunt a Deo non de aliqua materia, sed de aliquo loco materiae) Vtrum ex hoc possimus aliquo modo ascendere ad considerandum aliqua de emanatione Personarum, & specialiter considerando de emanatione creaturarum spiritalium, in quibus non solum est vestigium Trinitatis, sed etiam imago.

C

Dicendum, quod omnes creature spirituales sunt creatae de nihilo, & sunt factae a Deo de aliqua natura intellectuali, & sunt compositae ex illa natura intellectuali, & ex aliquo alio, quod se habet, ut actus, & perfectio illius naturae. Omne enim, quod producitur ex aliquo, videtur in se habere duo: videlicet illud, de quo producitur, & illud, per quod in esse constituitur. Quia si volumus hoc adaptare ad personas diuinas: non dicemus eas esse creatas quia absit hoc cogitare, cum non sint ex nihilo. Nec dicemus eas esse factas, cum non sint de aliena substantia. Nec dicemus, eas esse compositas, quia & si sunt ex duobus: non tamen sunt ex duobus aliquibus, nec sunt constitutae in esse per aliquid, & aliquid, sed per aliquid & ad aliquid. Cum ergo nomen creationis, & factiois ad diuinas personas etiam non possimus transferre, & cum nomen compositionis ad diuinas personas etiam non possimus transferre; oportet in utroque, in factioe, & compositione aliquod nomen latius accipere. nam pro factioe accipiemus nomen, quod omnem emanationem includat. Pro factioe ergo accipietur productio, & pro facere producere. Nam producere includit omnem emanationis modum. Quicquid enim quocumque modo emanat a Deo: producit ab illo. Propter quod dicere possumus, quod sicut creaturae

Creatura omnis dicitur creatae, factae, & compositae.

D

Creatura-
rum ema-
natio quo-
modo simi-
lis emana-
tio persona-
rum diui-
narum.

Productio-
nis nomen
omni coue-
nit emana-
tioni.

Constitutio-
nis nomen
diuinis per-
sonis apti.

Creaturæ
omnes quæ
in esse con-
stituantur ex
duobus.

emanant a Deo, i. a tota Trinitate, & producuntur ab illo de aliquo, i. de aliqua substantia: alia, i. diuersa a natura diuina: sic filius emanando a patre producitur ab ipso de aliquo, i. de aliqua substantia: non alia a substantia patris. Propter quod filius sic est productus a patre: quod non est factus ab ipso: quia non est productus a patre de alia substantia, sed de illa eadem, quam habet Pater. Propter quod filius potest dici productus, & genitus, sed non factus. Creaturæ autem, quia sunt de aliena substantia a Deo: non solum possunt dici productæ, sed etiam factæ. Et quod dictum est de filio respectu patris, quia est productus a patre, i. de aliqua substantia, ut de substantia patris. Ita veritatem habet de Spiritu sancto respectu Patris, & Filij, quia est productus a Patre, & Filio de aliquo, i. de aliqua substantia, ut de substantia vtriusque. Viso quod simile in creaturis ex eo, quod sunt de aliquo: non possumus ad diuinas personas transferre, nisi accipiamus nomen largum, quod includat omnem modum emanationis: cuiusmodi est producere; quia quicquid emanat a Deo: sine sint personæ diuinæ, siue creaturæ: possunt dici productæ ab eo, a quo emanant, & quia creaturæ emanant a tota Trinitate: sunt productæ a tota Trinitate. Filius verò, quia emanat a solo Patre: est productus a solo Patre. Spiritus sanctus, quia emanat ab utroque, est productus ab utroque. Voluimus ergo inuestigare, utrum possimus compositionem, quam vidimus in creaturis, aliquo modo transferre ad diuina. Dicemus enim, quod sub hoc nomine, quod est compositio, non transferretur ad diuina, quia in tā alta, & sancta materia, labijs valde circuncisis: non vocabulis improprijs est loquendum. Sicut ergo superius accipiebamus nomen largius, quàm sit factio, & loquebamur de productione, quod potest extendi ad omnem emanationem: sic & nunc accipiemus largius nomen, quàm sit compositio. Accipiemus ergo constitui in esse. Dicemus itaque omne, quod producitur ex aliquo, constituitur in esse ex duobus, & quia hoc est commune tam in creaturis, quàm in personis diuinis, quod producantur de aliquo: ergo hoc erit commune tam in illis, quàm in istis, quod constituitur in esse ex duobus. Videamus ergo quo, modo creaturæ, quia sunt productæ de aliquo, constituentur in esse ex duobus, & ex hoc poterimus ascendere ad diuinas personas, prout tantæ rei hoc poterit adaptari. Creaturæ ergo, quia producuntur de aliquo: oportet, quod cum illo aliquo sit aliquid aliud, quod constituat in esse creaturas. Non est enim intelligibile, saltem in creaturis, quod sint productæ de aliquo, & non habeant aliquid aliud præter illud, ex quo sunt productæ. Necessè est ergo omnem creaturam esse ex aliquibus, & constitui in esse per duo, quorum quodlibet est aliquid: & ista duo sunt potentia, & actus. Nam illud, de quo producitur creatura, est id, quod se habet, ut potentia, siue sit materia, ut in corporalibus: siue non sit, sed aliquid loco materiæ, ut in spiritualibus, est ipsa natura spiritualis. Illud autem aliquid aliud, ex quo constituitur

A creatura in corporalibus est forma: in spiritualibus est esse, quod se habet, ut actus essentia, & ut actus illius spiritualis nature. sed quia etiam ipsæ diuine personæ sunt productæ ex aliquo, ut filius est productus ex substantia Patris, & Spiritus sanctus ex substantia Patris, & Filij: oportet tam personam filij, quàm personam Spiritus sancti esse constitutam in esse ex duobus. Sed illa duo non erunt potentia, & actus, sicut in creaturis: nec erunt aliquid, & aliquid sicut in creaturis, sed erunt aliquid, & ad aliquid. Nam per aliquid, & ad aliquid constituitur in esse qualibet persona diuina. Dictum est enim, quod Filius est productus a Patre de aliquo, i. de substantia Patris: ergo in Filio est aliquid, quod est in Patre, quia in eo est substantia Patris: ergo Pater, & Filius habent in se aliquid, quia habent unam, & eandem substantiam: ergo filius habet in se aliquid, quia habet diuinam substantiam communicatam sibi a Patre. & Pater habet in se aliquid, quia habet illam eandem substantiam, quam communicat Filio, & quam communicando producit Filium: sed non est intelligibile, quod aliquis producat alium, & non referatur ad productum: nec est intelligibile, quod productus non referatur ad producentem. Propter quod non est intelligibile, loquendo de productione personarum, quod illa relatio non sit realis ex utraque parte. ergo in Filio non solum est aliquid, sed est etiam in eo ad aliquid, quia est in eo relatio realis, i. Filiatio, per quam refertur ad Patrem: & in Patre est aliquid, ut substantia sua, quam communicat Filio: & est in eo ad aliquid, i. aliqua relatio realis, ut paternitas, per quam refertur ad Filium. Tam ergo persona Patris, quàm persona Filij constat ex duobus, ex substantia, & relatione: & quod dictum est de Patre, respectu filij: veritatem habet de Patre, & Filio respectu Spiritus sancti. Propter quod ait Boetius, quod in diuinis non sunt, nisi duo prædicamenta: Substantia, & Relatio, quia secundum ipsum in suo li. de Tri. in diuinis omnia transeunt in substantiam diuinam præter relationem ex his ergo duobus prædicamentis, i. ex substantia, & relatione constituitur in esse quælibet diuinarum personarum. Hæc autem haberi possunt ab August. 7. de Tri. c. 1. vbi loquens de distinctione diuinarum personarum ait, quod omne, quod relatiuè dicitur, est aliquid: excepto relatiuo, i. est aliquid, excepto ad aliquid: ergo est aliquid, & ad aliquid. Ostensa est ergo similitudo aliqua creaturarum ad diuinas personas, quia sicut creaturæ sunt productæ ex aliquo, & habent aliquid aliud præter illud, ex quo sunt productæ: per quod aliud constituitur in esse: sic etiam personæ diuinæ habent in se aliquid, ex quo sunt productæ, quia habent ipsam diuinam substantiam, & præter illud non habent aliquid, per quod constituentur in esse, sed habent ad aliquid, ut quælibet persona sit constituta in esse per aliquid, & ad aliquid, i. per duo prædicamenta: per substantiam, & relationem. Aliter tamen & aliter, quia Pater habet illud aliquid, ut communicat Filio: Filius autem habet illud ali-

Persona di-
uina consti-
tuitur in esse
per substantiam,
& relationem.

Prædicamē-
ta duo in di-
uinis: Sub-
stantia, & Re-
latio, quæ
quidem re-
latio secun-
dum esse tran-
sit, sed secun-
dum ratio-
nem quid-
dicitis man-
et, ut ait
idē Doctōr
in 1. sent. d.
2. q. 91. ad 3.
arg.

quid, siue illam substantiam, ut communicatur ei a Patre, & ut communicat eam Spiritui sancto. sed Spiritus sanctus solum habet eam, ut comunicatur ei ab alijs. Sicur & Pater solum habet eam, ut communicat ipsam alijs. Filius autem utroque modo habet eam, ut communicat ab alio, idest a Patre, & ut communicans eam alij. Spiritui sancto. Sed quæres: utrum hoc possit adaptari ad diuinam essentiam, ut dicatur constituta in esse.

Constare, & constitui quid, & an Personis diuinis conueniant.

Ad quod dici potest, quod constare est idem, quod cum alio stare. Nam semper ad constare concurrunt duo, quia non stat cum alio, ubi non sunt duo: personæ ergo possunt dici constare, vel constitui in esse, quia in eis essentia stat cum alio, id est cum relatione: ex quibus duobus itaque per res duorum prædicamentorum constituitur persona in esse. Sed diuina essentia non constituitur in esse, sed est ipsum esse, nec realiter refertur ad aliquid, ut ex hoc relatio eam constituat in esse. Quælibet autem personarum, quia est ita simplex, sicut essentia, & est ipsum esse sicut existentia, & est per relationem constituta in esse, ut in ea relatio non faciat compositionem, sed distinctionem, & multiplicationem; ut in hoc verificetur dictum Boetii, quod substantia continet unitatem: relatio multiplicat trinitatem.

D V B. V. L A T E R A L I S.

An Anima humana ex aliquo sit producta. Conclusio est affirmatiua.

V LTERIVS de compositione animæ, quia est quæstio multum litigiosa: forte dubitaret aliquis, quomodo veritatem habet, quod anima sit producta de aliquo. Hoc enim non videtur proprie dictum. Nam de materialibus dicimus, quod sunt producta de aliquo, quia sunt producta de sua materia. Sed non est vsitatum dicere, nec videtur proprie dictum, quod intelligentiæ, vel animæ sint productæ de aliquo: cum sint quædam formæ per se existentes, vel quæ possunt per se existere, quæ secundum Philosophum in 7. statim sunt id, quod sunt per essentiam suam, & sunt entes præter omnem materiam. Rursus cum tam animæ, quam intelligentiæ de necessitate sint productæ de nihilo: non videtur bene dictum, quod sint productæ de aliquo. Dicendum, quod cum concedamus de diuinis personis, quod sunt productæ de aliquo: non possumus negare quin animæ, & intelligentiæ dicantur productæ de aliquo. Deus ergo pater de aliquo, id est de aliqua substantia producit Filium, & Pater, & Filius de aliquo, id est de aliqua substantia producit Spiritum sanctum. Sic, & tota Trinitas de aliquo, id est de aliqua substantia produxit intelligentias, & quotidie producit animas, differenter tamen, quia Filium producit Pater de propria substantia, & Spiritum sanctum producant Pater, & Filius, etiam de propria substantia. Sed intelligentias produxit tota Trinitas, &

Anima quo modo possit dici producta de aliquo.

T. c. 59.

Personæ diuinæ quo modo sint productæ de aliquo.

A producit quotidie animas non de propria, sed de aliena substantia. Quia ergo dicebatur: quod intelligentiæ, & animæ fiunt de nihilo: ergo non fiunt de aliquo. Dici debet, quod quicquid fit de nihilo fit de aliquo: non de aliquo præiacente, sed de aliquo concreato. & licet illud, quod fit de nihilo, fiat etiam hoc modo de aliquo: hoc est tamen aliter, & aliter. Nam impossibile est, quod de nihilo, & de aliquo sit aliquid eodem modo factum, quia tunc nihil esset aliquid. Intelligentiæ ergo, & animæ, & vniuersaliter omnes creaturæ sunt de nihilo ordinaliter, & sunt de aliquo substantialiter. Non enim potest fieri aliquid de nihilo, quod possit malleari nihil, ut fiat inde aliquid sicut potest malleari ferrum, ut fiat inde cultellus. Solum ergo ordinaliter sunt res ex nihilo, quia sunt post nihil, ut cum prius essent nihil: virtute diuina inciperunt esse aliquid: sed substantialiter omnes creaturæ sunt ex aliquo, quia factæ sunt ex aliqua substantia.

Fieri ex nihilo quomodo fit de aliquo.

Ex nihilo fieri quid.

Ad maiorem autem intelligentiam dictorum dicemus, quod omne compositum ex potentia, & actu fit ex eo, quod se habet in eis tanquam potentia, quia secundum Augustinum super Genesim. Semper ex informi fit formatum. & quia potentia formatur, & perficitur per actum; oportet, quod ex eo, quod est in potentia, dicatur res fieri: prout illa potentia perficitur per actum: Oportet ergo, quod sit aliquo modo similis comparatio corporaliū, & spiritualium ad illud, de quo fiunt, ut si modo crearetur vnus lapis, & crearetur vna spiritualis substantia, quia nihil fit, nisi compositum: oporteret illum lapidem esse compositum ex potentia, & actu. & etiam illa spiritualis substantia, ex quo cadit sub factione, erit composita ex potentia, & actu. Aliter tamen, & aliter, quia ille lapis sic productus esset compositus ex potentia, & actu, quia est compositus ex materia, & forma, quæ materia est de se pura potentia. Sic & illa spiritualis substantia producta erit composita ex potentia & actu, sed illa potentia non erit materia, nec erit, aliquid, quod sit pura potentia, ut supra plenius dicebatur, sed erit ipsa essentia, vel ipsa substantia, vel ipsa natura rei spiritualis, & actus erit ipsum esse rei spiritualis. Nam nulla natura creata, quantumcunque spiritualis, est suum esse, sed est in potentia ad esse, & perficitur per esse. Si enim esset suum esse, esset omnino simplex, & ab alio, vel per aliud non inciperet esse, sed ab æterno habuisset esse. Bene ergo dixit Augustinus, quod sicut querimus aliquid, unde fit corpus: sic debemus querere aliquid pro suo genere, unde fit anima, & unde fit quæcunque spiritualis substantia. Nam sicut corpus fit ex materia: prout perficitur per formam; sic pro genere suo quælibet intelligentia, & quælibet anima fit ex quadam spirituali substantia, prout perficitur, per esse. Comparabitur ergo ipsa substantia spiritualis ad suum esse: sicut comparatur materia corporalis ad suam formam: non, quod ista similitudo sit per omnem modum; sed sicut materia corporalis est quædam potentia, quæ perficitur per formam, tanquam per suum actum: sic

Creata omnia quomodo ex nihilo.

Tomo 3.

sic quæ ibet substantia spiritalis erit quædã potentia, quæ perficitur per esse, tanquàm per suũ actum. Ad videndum ergo de potentia, & actu, quæ sunt de compositione omnium rerum factatum: descendemus ad animam humanã, quæ est actus humani corporis potentia vitam habentis. Nam totus homo potest dici corpus, & pars hominis, quæ perficitur per animã: potest dici corpus, sed totus homo dicitur corpus, habens actu vitam, includens in se vitam quia quilibet pars includit in toto. Ille ergo actus, & illa formã, per quam homo vivit, est pars hominis, & includitur actu in homine. Sic ergo loquendum est de corpore animato: prout stat pro toto, sed prout stat pro parte non includit actum, sed est potentia ad actum, & quia est potentia ad actum, siue ad formam, per quam est vita, dicitur potentia vitam habens. Propter quod anima humana est actus corporis humani potentia vitam habentis.

Aduertendum tamen, quod licet vna pars compositi non includat aliam, sed sit in potentia ad aliam: tamen vna pars compositi est coniuncta alij, ex qua coniunctione dicitur non abijcere aliam. Ideo potentia, & actus, quæ componunt huiusmodi minem: licet vna secundum se non includat aliam, tamen propter coniunctionem, quam habet ad partem aliam, dicitur non abijcere aliam. Homo ergo est compositus ex potentia, & actu, quia est compositus ex corpore, tanquàm potentia, & anima, tanquàm actu. Corpus itaque non est ipse actus, sed est potentia habens actum, vel est potentia habens vitam. Tamen quia ista potentia est coniuncta ipsi vitæ, & ipsi actui: dicitur potentia non abijciens actum, quæ omnia possunt patere ex 2. de Anima. Ex his autem, quæ diximus de anima respectu corporis, possumus dicere tam de corporibus, quàm de spiritibus. vt sicut corpus est compositum ex potentia, & actu quia est compositum ex materia, & forma: sic quilibet spiritus & quilibet intelligentia, & quilibet anima est composita ex potentia, & actu. Nam licet nõ sint composita ex materia, & forma: tamẽ illud, quod in eis se habet, vt potentia: se habet ad modum materiæ, & ad modum rei perfectibilis. Illud autem, quod se habet, vt actus: se habet ad modum formæ & perfectionis. Si quis ergo vellet diffinire illud quod in lapide se habet, vt actus: id est formam; diceret, quod est actus materiæ lapidum potentia habentis talem actum. Sic qui vellet diffinire in spiritibus illud, quod se habet in eis, vt actus. i. esse: diceret, quod est actus naturæ spiritalis potentia habentis esse verum quia non est dare rem otiosam. Dicemus ergo quod sicut anima est composita ex sua natura, & ex suo esse, vt possit esse: sic est composita ex sua natura, & ex suis potentibus, vt possit agere. Erunt ergo in anima tria: sua natura, & suũ esse, per quod est & suæ potentiæ, per quas agit. His itaque prælibatis possumus clare descendere ad dictum Augustini. Nam clare patet, quomodo anima ex aliquo est, tanquàm materia pro suo genere. Nam sicut corpora sunt composita ex materia proprie sumpta, & forma, quæ est

A actus eius: sic anima est composita non ex materia proprie sumpta, sed pro suo genere, quia est composita ex potentia, & actu, siue ex sua natura, & suo esse. Ex his etiam patere possunt illa tria fundamenta Augustini, videlicet, quod in productione animæ, ex irrationali non fit rationale, ex non viuo non fit viuum. Finit enim ista ex eo, quod est aptum naturam agere, & ex hoc, quod est aptum naturam esse miserum, vel beatum. Cui enim tria sint in anima: natura, & esse, per quod est, & potentia, per quas agit, illa tria fundamenta referenda sunt ad ista tria. Vt quod anima est producta ex re rationali referendum est ad naturam animæ, quæ est natura rationalis. Quod autem anima producta est ex re viua: referendum est, aut potest referri ad esse animæ, quod est quoddam viuere eius. Quod uero facta est ex re quæ est apta nata agere bene, vel male, & ex hoc est apta nata esse misera, vel beata, potest referri ad potentias animæ, per quas anima est apta nata bene, vel male agere. Ex quibus omnibus fundamentis potest concludi, vt supra diffusius dicebatur, quod anima nõ habet materiam proprie sumptam partem sui, quia ex tali materia, vt supra concluderetur, non potest rationale fieri ex irrationali, & viuũ ex non viuo, & aptum naturam agere: ex non apto nato.

B **R** B S P. AD ARG. Ad primum dicendum, quod Boetius loquitur de forma, quæ est Deus, quod nec habet materiam nec aliquid materiale. Propter quod non potest subesse accidentibus. De Deo ergo verificatur illud Augustini in de Tri. quod in Deo nihil est per accidens. Omnia autem alia, & si non habent veram materiam, habent tamen aliquid materiale, ratione cuius potest in eis esse aliquid ex accidens.

C Ad secundum dicendum quod anima potest esse quid mutabile, quia quamuis non habeat materiam, non est tamen actus purus, sed est actus admixtus potentia. Ratione cuius potest sibi mutabilitas accidere. Nam nec potentia pura, nec purus actus possunt esse subiecta motui. Nam cum motus sit actus, licet imperfectus: pura potentia non potest intelligi subiecta motui, nisi intelligatur subiecta alicui, & per consequens, nisi intelligatur subiecte actui.

D Ad tertium dicendum, quod Philosophus in Metaphysica loquitur de motu proprie, qui non potest competere, nisi corpori. Nam motus proprie sumptus est commensurare se loco, vel se commensurare alicuius spatio, per quod mouetur. quod nõ fit, nisi per quantitatem, quæ solũ in corporibus inuenitur. Anima ergo ex hoc non oportet, quod habeat materiam, quia non mouetur hoc modo.

Ad quartum dicendum, quod proprietates materiæ, cuius sunt: recipere, subijci & pati: sunt in anima, & in materia æquiuoce. Nam materia subijciuntur formis particularibus. Anima uero vniuersalibus, non, quod illæ formæ, quæ sunt in anima sint in se vniuersales, sed sunt aptæ natæ representare res vniuersales: propter quod subijci hic, & ibi sumitur æquiuoce. sic & recipere hic, & ibi sumitur æquiuoce, quia materia recipit formas sensibiles:

Anima est actus corporis potentia vitam habentis. Aristoteles 2. de Anima. t. c. 6.

Animaque libet est composita ex potentia, & actu, & spiritus item.

Anima ex aliquo est ex D. P. Augustino.

Augustini fundamentum de claratio.

Art. 3.

Anima vnde mutabilis.

Potentia pura, & actus purus non possunt moueri.

T. c. 12.

Recipere, subijci, & pati animæ, & materiæ diuersimode conueniunt.

biles: anima intelligibiles. Sic & passio sumitur æquiuoce hic, & ibi, quia in materia passio magis facta abiicit ad substantia, sed passio in anima nõ est propriè abiectio, sed salus, & receptio. Nam ipsum intelligere animæ est quoddam pati, & ipsum velle est quoddam pati, sed anima sic patiendo, & bene intelligendo, & volendo est apta nata perfici scientia, & virtutibus.

Actio quò intelligatur terminari ad cõpositiũ

Deus quomodo solus habeat vitã in semetipso.

Viuere duplex.

Actus intellectus est vita.

Lib. 1. de anima. t. c. 64

Atus in toto mundo, & totus in qualibet parte; sicut anima est tota in toto corpore suo, & tota in qualibet parte; vtrum possit Deus dici anima mundi.

A R T I C. I.

An in cunctis hominibus detur vnicus intellectus. Conclusio est negatiua.

Aegid. Quol. 2. q. 22. D. Th. 1. p. q. 76. art. 2. Et q. 79. art. 5. Itẽ 2. sent. d. 17. q. 2. art. 1. Et 2. contra Gent. cap. 73. & 75. Item de Sp. art. 9. & 10. Et de anima art. 3. Item Opusc. 32. c. 85. & 86. Et opusc. 16. per totũ. D. Bon. d. 18. art. 2. q. 1. Ric. d. 18. q. 4. Th. Arg. d. 17. q. 1. art. 2. Bacch. d. 20. q. 1. Land. d. 16. q. 1. Henr. Gand. Quol. 9. q. 13. Io. Iand. 3. de anima q. 7.

B

Primũ sic proceditur, videtur, quod nõ sit, nisi vna anima intellectiua, vel vnus intellectus: respectu omnium corporum humanorum, & respectu omnium hominum. Nam non videmus aliqua multiplicari secundum numerũ, nisi quia non possunt perpetuari in eodem numero. Propter quod est tantum vnus Sol, & vna Luna, quia talia possunt perpetuari in eodem numero: ideo non sunt plures numero. Sic etiã qui libet Planeta est vnus numero, vt vnus Iuppiter, vnus Mars, & sic de aliis. Et si dicatur, quod sunt multæ stellæ numero: omnes illæ stellæ alię a planetis sunt collocatę in vno, & eodem corpore: videlicet in 8. sphaera, & non est, nisi vnum tale corpus numero. Cum ergo intellectus sit quid perpetuũ, quia secundum Philosophum separatur ab aliis sicut perpetuum a corruptibili, videtur, quod nõ sit, nisi vnus intellectus, & vna anima intellectiua numero.

C

Præterea secundum Philosophum in 7. Met. quod aliquid vnum specie, & plures numero multam habet materiam. nisi enim esset multa materia, vt in alia, & alia parte materię reciperetur alia, & alia forma numero: non posset esse multiplicatio aliquorum sub eadem specie: ergo solæ formæ naturales possunt multiplicari sub eadem specie, sed anima non est forma materialis, quod indicat actio eius quæ est intelligere.

D

Nam cum intelligendo abstrahat à materia, ergo ipsa habens talem actionem, secundum seipsam erit abstracta a materia, & per consequens non multiplicabitur multiplicatione materiæ.

Præterea videtur omnino inconueniens, quod potentia sit plus abstracta, quàm essentia. Cũ ergo intellectus, qui est potentia animæ, & virtus eius non sit corpus, nec virtus in corpore, vt patet per Philosophum in 3. de anima: ergo ipsa essentia animæ, in qua fundatur talis virtus, & talis potentia, nec erit corpus, nec perfectio corporis, & per consequens non multiplicabitur multiplicatione corporum.

2. de anima t. c. 21.

7. Met. t. c. 28. 12. Met. t. c. 49. & 1. celi. t. c. 4. & 90. & 2. de animat. c. 6.

t. c. 4.

Ad quintum dicendum, quod actio agentis terminatur ad compositum, quia terminatur ad id, quod est hoc aliquid, & omne tale est quid compositum, & anima quamuis sit forma, tamẽ modo, quo diximus, potest dici hoc aliquid, & ipsa est quid compositum: non ex materia, & forma, sed ex substantia, & esse, vel ex sua natura, vel ex suis potentijs.

Ad sextum dicendum, quod solus Deus viuunt in seipso, quia viuunt per nihil sibi additum. Nam si viuere est viuere esse, sicut Deus est suũ esse: ita, & suum viuere, quod nulli creaturæ quantũcunq; spirituali competit, quia nulla est suum esse, sed est composita ex essentia, & esse. Anima ergo viuunt in seipso, sed nõ, quod ipsa sit suum viuere, quia nec est suum esse, & dat viuere corpori, quia ei communicat suũ esse. Posset autem distingui de viuere, quia potest accipi multis modis. Nam non solum esse animæ potest dici quoddam viuere, sed etiam ipsum intelligere animæ potest dici quoddam viuere, quia secundum Commen. in 12. Actus intellectus est vita, sed de hoc non sit nobis cura.

Ad septimum dicendum, quod in omni creato differt, quod est, & quo est, & quod agit, & quo agit. sed propter hoc non oportet ponere in anima compositionem ex materia, & forma, quia si anima est hæc: est per esse sibi additum, vt etiam in ea aliud sit esse, & aliud id, quod est. Nam essentia animæ est per esse, & non est suum esse, sed participat esse. Sic & si anima agit, hoc est per suas potentias, quæ non sunt idem, quod anima. Aliud ergo est anima, quæ agit, & aliud est potentia, qua agit, quamuis non dicatur propriè anima agere, quia nec propriè dicitur intelligere, sed homo agit, & intelligit per animã, vt patet ex primo de anima.

Q V A E S T. II.

De Anima humane productione in comparatione ad corpus.

Questio queritur de 2. principali, videlicet de productione animæ per comparationẽ ad corpus. Circa quod queruntur tria. Primo vtrum sit vna anima intellectiua, vel vnus intellectus respectu omnium corporum humanorum, vel respectu omnium hominum. Secundo dato, quod sint plures: vtrum creatur in corpore, vel extra corpus. Tertio cum Deus sit in mundo quodam modo, sicut est anima in suo corpore, quia est to

Præterea

Vulgata p-
positio ex
Auer. 1. de
subst. orbis
cap. 1. 2. Et
3. de anima
com. 5. Et 2.
caeli com. 3.

Intellectus
noster est
potentia pu-
ra in gene-
re intelli-
gibiliū. 3. de
anima. c.
18. 19.

Præterea omne, quod recipitur in aliquo: reci-
pitur secundum modum recipientis, ut omnes sa-
pientes protestantur. si ergo anima est perfectio
corporis: ergo indiuiduabitur per corpus. Intel-
lectus ergo, qui recipitur in essentia animæ, & re-
cipitur in re indiuidua: erit quid indiuiduum, &
ulterius species intelligibilis, quæ recipitur in in-
tellectu, quia recipitur in eo, quod est quid in-
diuiduum: erit etiam quid indiuiduum. Intelle-
ctus ergo intelligens per illam speciem non intel-
ligeret vniuersale, sed indiuiduum: & obiectum
intellectus non erit vniuersale, sed indiuiduum,
quod est contra omnem veritatem.

Præterea secundum Commen. in 3. & secun-
dum veritatem: intellectus noster est potentia pu-
ra in genere intelligibilium. sed in potentia pura
non potest esse distinctio, secundum quod est poten-
tia pura. Et sicut vna materia in genere entium: sic nõ
erit, nisi vnus intellectus humanus in genere in-
telligibilium: & sicut non est dare plures mate-
rias, sic nõ erit dare plures intellectus humanos.

Præterea dicebatur supra, quod anima humana
non habebat materiam partem sui, & quod erat hoc
aliquid. sed ea, quæ de se sunt hoc aliquid, & non
habent materiam partem sui: non possunt multi-
plicari sub eadem specie. sed omnes animæ hu-
manæ sunt eiusdem speciei: ergo &c.

IN CONTRARIUM est, quia anima humana
est forma corporis, sed diuersorum corporum nõ
potest esse vna forma, sicut nec diuersarum mate-
riarum potest esse vnus actus: ergo quot erunt cor-
pora humana, tot erunt animæ, cum sint eorum forme.

Præterea perfectiones secundæ si sint diuersæ,
& contrariæ: oportet, quod hoc fiat per diuersas per-
fectiones primas. Cum ergo anima sit prima per-
fectio corporis: intellectus autem sit perfectio se-
cunda, ut potest patere ex 2. de anima, vbi dicitur,
quod anima est actus primus: cum videamus in
ipso intellectu tot diuersitates, quod aliqui sunt sa-
pientes, & subtiles: aliqui fatui, & grossi. sic etiam,
quia omnis malus ignorans, & impossibile est pru-
dentem esse non entem bonum, ut patet ex Ethicis
(cum videamus aliquos esse bonos, & virtuosos:
aliquos malos, & vitiosos) oportet, quod ista
diuersitas secundarum perfectionum oriatur a
diuersitate primarum perfectionum, id est ani-
marum: ergo &c.

I. c. 6.

Ignorans
malus, &
prudens ho-
m. Eth. lib.
6. c. 12. & 13

RESOLVTIO.

*Vnicum in cunctis hominibus esse intellectum quis-
nam fatebitur? nemo planè hominum, nisi stolidus,
aut impius. Socrates. n. & Plato non sunt
vnum, nisi specificè. Intellectus igitur, multiplici-
catis corporibus, multiplicari necesse est. Idque
ex anime natura patet: ex specie intelligibili:
exque actu ipso intelligendi: & ut ad hominem,
ad intellectum possibilem, & agentem refertur.
Id quod vniuersi regimine, motuque voluntatis,
à veritate non alienum quis non dicet?*

RESPONDEO Dicendum, quod de pluralitate
intellectuum possibilem, ex qua concluditur plu-

ralitas animarum, & intelligentiarum; memini-
mus nos quædam edidisse tractatum: vbi opinio-
nes ponentium tantum pelagus erroris, & falsi-
tatis: cuiusmodi est ponere vnitatem intellectuū,
declaramus, & declaratas improbauimus & eas
esse falsas, & impossibiles ostendimus. Nunc autem
in hac quæstione, his prætermisissis, solum adduce-
mus rationes necessarias: ostendentes secundum
multiplicationem corporum multiplicari intel-
lectus possibilem, & intellectiuas animas, ut Pri-
ma via sumatur ex ipsa natura animæ, in qua
fundatur intellectus possibilis. Secunda ex ipsa
specie intelligibili, quæ recipitur in intellectu pos-
sibili. Tertia ex ipso actu intelligendi, ut compara-
tur ad animam intellectiuam. Quarta ex eodem
actu intelligendi, ut comparatur ad hominē. Quinta
ex eodem actu intelligendi, ut comparatur ad
intellectum possibilem, & agentem. Sexta ex re-
gimine vniuersi. Septima ex motu ipsius volun-
tatis. Prima via sic patet: cum totum ens diuida-
tur principaliter in duas partes, in substantias
corporales, & spirituales, siue in substantias in-
telligibiles, & sensibiles. sicut in genere sensibi-
lium, & corporalium est dare aliquid, quod sit
pura potentia in genere illo: sic in genere intelli-
gibilium est dare aliquid animæ, & tale quid est
intellectus noster possibilis. Verum, quia corpo-
ra in genere entium tenent locum infimum; il-
lud, quod est potentia pura in genere corporum,
oportet, quod sit pura potentia simpliciter, & quod
teneat locum infimum in genere entium, ut nõ
sit aliquid infra ipsam, nisi solum nihil. Sed potē-
tia pura in genere intelligibilium non oportet, quod
sit quid infimum simpliciter nec oportet, quod
sit pura potentia in genere entium. immo est qui-
dam actus non purus, sed potentia admixtus te-
nens infimum gradum in genere substantiarum
separatarum. sicut ergo materia, quia tenet infi-
mum gradum in genere corporalium, non est
corpus; sic quia intellectus noster, uel anima no-
stra intellectiuam tenet infimum gradum in gene-
re substantiarum separatarum a corpore, nõ habet
esse separatum à corpore, sed habet vnum esse
cum suo corpore. quod satis indicat intelle-
ctus suus possibilis, qui cum sit potentia pura: nõ
est plenus formis: sicut sunt intelligentiæ, & sub-
stantiæ separatae, sed est aptus natus impleri for-
mis, & speciebus intelligibilibus. Et quia tales
species intelligibiles accipit a corporalibus, & a
sensibus, oportuit animam intellectiuam esse
perfectionem, & formam corporis, ut possit per-
fici per species intelligibiles abstractas à sensibus
corporis. in quo apparet, quod non est anima pro-
pter corpus, sed econuerso. nam datum est ei cor-
pus, & facta est forma corporis, quia in operibus
suis indigebat corpore. Et licet intellectus non
sit actus corporis; tamen actum suum, qui est
intelligere, non potest exercere sine corpore. Et
ideo Philosophus in primo de anima vult, quod
intelligere nostrum. vel est phantasia, vel non est
sine phantasia. Vna ergo via, & vna ratio, qua ani-
ma intellectiuam est perfectio, & forma corporis,
est.

Tractat' de
intellectu
possibili e-
ditus a Do-
ctore ante
hunc lib. 2.
sent.

B

D

Anima in-
tellectiuam
est actus,
& perfectio
corporis

Anima non
est propter
corpus, sed
econuerso.

T. c. 12. & 13
de anima
c. 30.

est, quia habet perfici per species intelligibiles abstractas a sensibus corporis. Et ideo in suum obsequium & ad hoc faciendum datum est sibi corpus. & quia, multiplicatis aliquibus, oportet multiplicari eorum substantiales formas, & multiplicatis substantialibus formis, oportet multiplicari virtutes, & potentias, per quas fiunt actiones illarum formarum. Ideo multiplicatis corporibus humanis: oportet multiplicari animas intellectivas tanquam formas substantiales illorum corporum. & multiplicatis animabus intellectivis: oportet multiplicari virtutes, & potentias intellectivas, siue intellectus possibiles, per quos agunt, vel intelligunt illæ animæ.

Executa prima via, quod oportet multiplicari animas intellectivas, & intellectus possibiles sumpta ex ipsa natura animæ, in qua fundatur intellectus possibilis. Volumus exequi secundam viam sumptam ex ipsa specie intelligibili, quæ fundatur in intellectu possibili. Nam ideo datus est animæ intellectus possibilis, ut perficiatur speciebus intelligibilibus abstractis a sensibus, oportet ergo in eadem anima fundari & intellectum possibilem, & potentias sensitivas, quod esse non posset, nisi ipsa essentia animæ esset perfectio corporis, cum potentia sensitiva sint perfectiones corporis: ideo dicit Philosophus in 2. de anima, quod anima est primum sentiens. quilibet ergo anima tam hominis, quam aliorum animalium primo dat esse corpori, & ex ea prout dat esse corpori, fiunt potentia sensitiva in organis corporalibus. siue sint potentia sensitiva exteriores: cuiusmodi sunt, 5. sensus, siue interiores: cuiusmodi sunt sensus communis, imaginatio, phantasia, & alia huiusmodi. Anima ergo est ratio sentiendi mediantibus istis potentis sensitivis. propter quod erit anima primum sentiens, & istæ potentia sensitivæ erunt immediata ratio sentiendi. Et quia ab istis sensibus sunt aptæ natæ derivari species intelligibiles, quibus perficitur anima intellectiva, & intellectus possibilis, oportet, quod in illa eadem anima intellectiva, in qua fundatur intellectus possibilis, tanquam in subiecto fundari omnes potentias sensitivas, saltem tanquam in radice, a qua radice habent esse organa, tanquam rami, in quibus, tanquam in subiecto fundantur potentia sensitivæ. & si non esset una, & eadem anima intellectiva subiectum intellectus possibilis, & forma corporis, ut possit ab eo derivari sensus, à quibus species abstractæ sunt perfectiones ipsius intellectus possibilis existentis in essentia ipsius animæ: ista fieri non possent. oportuit ergo essentiam animæ fieri formam, & perfectionem corporis, ut per species abstractas a sensibus illius corporis, & non alterius, perficeretur suus intellectus possibilis, & non alius intellectus. Et ista est sententia Philosophi in 3. de anima quod bene dictum est, animam esse locum specierum, nisi quod non tota, sed intellectiva: neque actu, sed potentia est species. Anima ergo non tota, id est non quantum ad quamlibet sui potentiam, sed solum quantum ad potentiam intellectivam est locus specierum. To-

A talitatem autem non habet anima, quantum ad suam essentiam, quia non habet, nisi unam, & eandem essentiam. Nam cum sit quædam intellectualis substantia, oportet, quod de anima verificetur illud de causis quod est substantia, quæ non dividitur. Sed licet anima non habeat totalitatem essentiarum, quia non sunt in ea plures essentia: habet totalitatem potentiarum, quia sunt in ea plures potentia. Quare si volumus verificare dictum Philosophi, quod Philosophicè, & Theologicè verum est, oportet animam eandem habere duo genera potentiarum, videlicet potentiam intellectivam, quæ immediate fundatur in ipsa anima, vel in ipsa essentia animæ: & potentias sensitivas, quæ immediate fundantur in organis. sicut ergo oculus est locus specierum visibilium, quia in oculo tanquam in subiecto fundatur virtus visiva, per quam recipiuntur in oculo species visibiles: sic anima, vel essentia animæ, est locus specierum intelligibilium, quia in ipsa anima, vel in ipsa essentia animæ, tanquam in subiecto fundatur immediate intellectus possibilis secundum quem recipit anima species intelligibiles. Anima ergo non tota, id est non quantum ad omnes suas potentias, siue non quantum ad potentias sensitivas, quæ non dicuntur immediate fundari in ipsa essentia animæ tanquam in subiecto, sed quantum ad potentiam intellectivam, quæ immediate fundatur in ea, est locus specierum. Cui ergo anima nullo modo possit esse sic tota ad potentiam intellectivam, & sensitivam, nisi una, & eadem anima intellectiva haberet potentiam intellectivam, & sensitivam; & cum potentias sensitivas habere non possit, nisi sit forma corporis, cogimur dicere animam intellectivam esse formam corporis, & multiplicari multiplicatione corporum. Cuilibet enim corpori humano Deus infundit suam animam intellectivam, iuxta illud Psalmi. Qui finxit sigillatim corda eorum. Cuilibet ergo corpori humano Deus sigillatim finxit suum cor, id est suam animam intellectivam. Ponens ergo animas intellectivas non multiplicari, secundum multiplicationem corporum humanorum, quæ fuit positio illius Averrois in hac parte, cum tanta dementia hoc sentientis à sacra pagina recedit, & à verbis Philosophi deviat manifestè.

D Tertia via ad hoc idem sumitur prout actus intelligendi comparatur ad animam. nam si anima non esset forma corporis, sed haberet per se esse separatum à nobis, etiam dum vivimus, quod coguntur dicere dicentes animam intellectivam esse unam in omnibus hominibus, & intellectum possibilem esse unum in omnibus eis; tunc anima intellectiva, quia habet per se esse, non esset forma corporis, & haberet per se agere & per se cõpeteret ei intelligere, & ista esset per se, & per omnem modum propria anima intellectiva. quod patet esse falsum ex primo de anima, ubi dicitur: Dicere animam intelligere, simile est dicere, cãtexere, & edificare. Et subditur: Melius enim fortassis est non dicere animam misereri, aut addicere, aut intelligere, sed hominem in anima, id est per animam.

Potentia intellectiva immediate fundatur in anima: sensitiva in organis.

Psal. 32.

Averrois demetia de unitate intellectus.

Animam intelligere, non sit proprie dictum. t.c. 64.

Intellectus possibilis animæ cur datus.

Anima primum sentiens t.c. 16.

Potentia sensitiva quomodo fundatur in anima.

Anima quomodo non tota dicitur locus specierum. t.c. 6.

Auerrois scelerata opinio.

Membram in se laborat in intelligendo, sicut extrinsecam in texendo.

Aristo. 1. de anima t.c. 12.

Aristo. 1. de anima t.c. 64.

Intellectus in anima tunc oculis in corpore.

animam. Vnde vult ipse idem *Commē. auriga* (vt credimus) & inuentor, vel saltem apertus defensor dictæ sceleratæ opinionis, q̄ si videremus membra intrinseca, quæ laborant in intelligendo, sicut videmus membra extrinseca, quæ laborando in texendo, & ædificando, sicut non dicimus animam texere, & ædificare, sic non dicemus animam intelligere, sed hominem per animam. Si ergo hoc textit, & ædificat per animam, oportet, q̄ anima sit forma eius: & si anima non intelligit, sed homo per animam, oportet, q̄ anima intellectiua sit forma hominis. Ista ergo via innititur prout actus intelligēdi comparatur ad animā, & prout anima non habet per se intelligere, q̄a nō habet per se esse. Fuerūt tamen aliqui Doctores conantes sustinere hoc esse propriū, quōd anima intelligat. Quod licet aliquē modum veritatis cōtineat, quia non est ita anima humana immersa suo corpori, sicut aliæ animæ; tamen quia simpliciter loquendo est forma corporis, & dat esse corpori, & quia quandiu est coniuncta corpori non habet per se esse, sed habet vnum esse cum corpore: consequens est, q̄ non habeat per se agere. propter quod hoc non est simpliciter verum de anima coniuncta corpori, q̄ anima intelligat, sed q̄ homo per animam, quod Philosophiæ, & Theologia: omnino concordant.

Quarta ergo uia sumetur: prout actus intelligēdi comparatur ad hominem, cui secundum Philosophum propriè, & per se competit intelligere, sed si esset vera opinio *Commē. impossibile esset hominem intelligere, & esset omnino contrarium eius, quod asserit Philosophus, q̄ homo intelligit, & non anima. Nam, hoc posito, anima intelligeret, & nō homo. Nam s̄m Damasci. 2. c. 12. Sicut, n. oculus in corpore: ita in anima intellectus est. Habet ergo intellectus se sicut oculus, si ergo intellectus haberet esse separatum, & homo posset intelligere per ipsum, consequens esset, q̄ homo posset videre per oculum separatū. Postq̄ ergo esset oculus separatus ab homine, & esset fact⁹ cecus ista hypothesi stāte, homo posset videre per illū oculū. Sicut ergo impossibile est, & temerariū dicere, q̄ homo videat per oculum separatum à corpore: sic impossibile, & temerarium est dicere, q̄ homo intelligat per intellectū separatum: cum intellectus se habeat ad intelligere, sicut oculus ad videre. Sed dices, q̄ oculus separatus à corpore nō pōt videre sed intellectus separatus à corpore pōt intelligere; sed siue oculus uideat, siue nō, siue intellectus intelligat, siue non, semper inconueniens est, q̄ aliquis videat per oculū, qui non est coniunctus sibi siue ille oculus sit coniunctus alij, siue non. sic ēt, q̄ homo intelligat per animam intellectiuam, quæ non est coniuncta sibi, & dat ei esse: omnino est inconueniens, vel q̄ homo intelligat per intellectū, q̄ est in quadam substantia separata; hoc est idē: ac si vnus homo videret per oculū alterius hominis. vel cuiuscūq; animalis, quod habet esse separatū ab ipso. & quia hac hypothesi stante, nullo mō saluari potest, q̄ homo intelligat. Nos, cum adhuc essemus*

A * *Baccalaureus: vidimus quendam Magistrū magnum, in Philosophia maiorem, qui tunc esset Parisijs, volentem tenere opinionē Commēt. concedentē, q̄ homo non intelligit, nisi sicut celū intelligit, quia intelligit Motor celi: sic etiam homo intelligit, quia intelligit ille intellectus separatus. Sed ex quo concedebat se non intelligere: concedebat, q̄ nullus deberet cum ipso disputare, nam cum brutis, & cum arboribus. & vniuersaliter cū non intelligentibus non est disputandum.*

Quinta via ad hoc idem sumitur ex actu intellectus: prout comparatur ad intellectū possibilē, & agentem. Nam phantasmata sunt intelligibilia in potentia intellectus possibilis, in sui primordio non habet apud se species intelligibiles actu, sed potentia, vt patet per Philosophū dicentem, q̄ anima est locus specierū non tota, sed intellectiua, quæ non actu, sed potētia est species: intellectus ergo non actu, sed potentia est species intelligibiles, vel hēt apud se species intelligibiles. Propter quod fuit coactus Arist. ponere intellectum agentem: qui se haberet ad phantasmata, sicut lux ad colores, propter quod sicut colores sunt quasi visibiles in potētia, & per lucem fiūt visibiles in actu: sic phantasmata sunt intelligibilia in potentia, nec possunt per se immutare intellectū possibilē. Sed in virtute luminis intellectus agētis immutat ipsum, vt a phantasmatibus virtute dicti luminis fiant species intelligibiles in intellectu possibili: ergo concludit Philosophus, q̄ semper cū homo vult intelligere, oportet eū Phantasmata speculari. Sed quis esset tātæ demētiae, vt diceret, q̄ vna res phantasiaretur, & alia res intelligeret per phantasiari eius? vel q̄ vnus homo audiret verba, & alius intelligeret per auditū eius? Et q̄a omnia ista sunt impossibilia, & irrōnabilia, iō impossibilis, & irrōnalis est positio *Comēt. Cogimur enim dicere, q̄ illa eadē anima, quæ phantasiatur, vel est rō phantasiandi, & quæ de necessitate est forma corporis; illa eadē intelligit, vel est rō intelligendi. Dicimus, n. q̄ nihil est in intellectu, quod prius nō fuerit in sensu, propter quod oportet, q̄ idē homo sentiat, & intelligat, quia p̄ scire vnus rei non fient species intelligibiles in alia re. Propter sentire. n. hominis nunq̄ fient species intelligibiles in intellectu separato. propter quod s̄m hanc positionē, nec homo intelligit, nec ille intellectus separatus intelligit. loquēdo de intelligere, vt nos loquimur. Pōt. n. ille intellectus, qui ponit separatus, intelligere, sicut intellectus alicuius intelligentiæ intelligit, sed quōd intelligat per phantasmata, vel q̄ fiant in eo species intelligibiles à sensibus, cum ei non possit competere, nec sentire, nec Phantasiari; est impossibile. omnis enim substantia intellectiua habens esse separatū à corpore: non est apta nata perfici per species, quæ sunt in corpore, in sensibus corporis.*

C per phantasiari eius? vel q̄ vnus homo audiret verba, & alius intelligeret per auditū eius? Et q̄a omnia ista sunt impossibilia, & irrōnabilia, iō impossibilis, & irrōnalis est positio *Comēt. Cogimur enim dicere, q̄ illa eadē anima, quæ phantasiatur, vel est rō phantasiandi, & quæ de necessitate est forma corporis; illa eadē intelligit, vel est rō intelligendi. Dicimus, n. q̄ nihil est in intellectu, quod prius nō fuerit in sensu, propter quod oportet, q̄ idē homo sentiat, & intelligat, quia p̄ scire vnus rei non fient species intelligibiles in alia re. Propter sentire. n. hominis nunq̄ fient species intelligibiles in intellectu separato. propter quod s̄m hanc positionē, nec homo intelligit, nec ille intellectus separatus intelligit. loquēdo de intelligere, vt nos loquimur. Pōt. n. ille intellectus, qui ponit separatus, intelligere, sicut intellectus alicuius intelligentiæ intelligit, sed quōd intelligat per phantasmata, vel q̄ fiant in eo species intelligibiles à sensibus, cum ei non possit competere, nec sentire, nec Phantasiari; est impossibile. omnis enim substantia intellectiua habens esse separatū à corpore: non est apta nata perfici per species, quæ sunt in corpore, in sensibus corporis.*

D Sexta uia ad hoc idem potest sumi ex ipso regimine vniuersi. nam si substantiæ spirituales separatae perficerentur per species existentes in sensibus corporis; cum sapiens reguletur, & gubernetur per sapientiam suā, & substantiæ spirituales si accipe-

* *Aegidius Baccalaureus.*

Celū si nō intelligat, nec hominem intelligere necesse est. Dicitur cuiusdam Magistri Parisiensis, n. s. d. tunc tēporis Baccalaureo.

Intellectus agēs cur ponendus. Ar. 3. de anima t.c. 18.

Nihil est in intellectu, quin prius fuerit in sensu. 1. de anima t. c. 8. 2. de anima com. 10. 3. de anima cō. 15. Et 1. Met. 6. 26. 27. Et 3. Meta. com. 20. 23. Et 52. Met. com. 27.

Mundi regimen.

acciperent sapientiam a rebus corporeis, aliquid facerent corpora ad regimen, & gubernationem substantiarum separatarum. Quod est contra Augusti. 3. de Tri. c. 4. qui ait: Deus gubernat, & administrat substantiam corporalem per spiritualem, & non econuerso.

Aristo. 3. de anima t. c. 37.

Septima, & vltima via ad hoc idem sumitur, ex ipso appetitu intellectiuo. Nam Philosophus in 3. de anima loquens de duobus appetitibus, sensitiuo, & intellectiuo; vult, q̄ aliquando vnus appetitus moueat alium deliberatione, aliquando impetu. Quia sicut sphaera mouet sphaeram, vel, qđ idem est, sicut rota mouet rotam, sic vnus appetitus mouet alium, sed nunquam duæ rotæ ex impetu, vna mouet aliam, nisi sint fixæ in eodem stipite. Quantum ergo ad propositum spectat: si appetitus sensitiuus mouet intellectiuum, hoc non est, nisi quia ambo appetitus fundantur in eadē anima: sicut si duæ rotæ sint fixæ in eodē stipite, ad motū vnus sequitur motus alterius. Si ergo illi duo appetitus fundantur in eadem anima: cū appetitus sensitiuus de necessitate fundetur in anima, quæ est forma corporis: appetitus intelligendi, & per consequens ipse intellectus fundabitur in tali anima. Eadem ergo anima, quæ est forma corporis, erit ratio sentiendi, & intelligendi. quo posito, tam animas intellectiuas, quàm intellectus possibiles oportet multiplicari, multiplicatione corporum.

Aristo. 3. de anima t. c. 14.

Perpetuorum multiplicatio q̄to.

RESP. AD ARG. Ad primum dicendum, q̄ cū anima creetur nuda sicut tabula rasa, & oportet eam perfici per corpus: ideo oportuit esse formam corporis. & quia corpus, cui coniungitur, est corruptibile, oportet intellectiuū separari ab alijs, sicut perpetuum a corruptibili. In his enim, quæ habent per se esse: si sint perpetua: forte nõ est, nisi vnum in vna specie. quod potissimè veritatem habet in substantijs separatis. sed in his, quæ sunt formæ corporum corruptibilium, & acquirunt esse in corpore corruptibili: quātuncunque de se sint perpetuæ: tamen quia formæ multiplicatur multiplicatione suæ materiæ: oportet animas intellectiuas multiplicari multiplicatione corporum.

Ad secundum dicendum, quòd ad hoc, quòd aliquid sit vnum specie, & plura numero; non oportet, quòd habeat materiam ex qua, sed sufficit, quòd habeat materiam, in qua, sicut in pluribus superficiebus sunt plures albedines, & in pluribus corporibus sunt plures animæ.

Ad tertium dicendum, quòd essentia animæ est forma corporis, & potentia eius intellectiua non est corpus, nec virtus in corpore. quia non est virtus organica, sed hoc non est per se, & directe loquendo: vel maiori, vel minori abstractione, sed ex alio, & alio ordine, ad quem alium, & alium ordinem sequitur illa maior, vel minor abstractio. Nam ex substantia intellectuali, & corpore, aliquando fit vnum secundum esse, aliquando secundum operationem, quādo autem fit vnum secundum esse, quia esse egreditur ab essentia; tunc illa substantia intellectualis con-

A iungitur corpori immediatè per essentiā, & mediante essentia coniungitur sua potentia intellectiua: & hoc est in anima rationali, ex qua, & suo corpore fit vnum secundum esse. Propter istū ergo ordinem, quia prius coniungitur essentia animæ corpori, quàm potentia; sequitur ista maior, & minor abstractio. Aliquando autem ex substantia intellectuali, & corpore fit vnum secundū operationem, vt patet in motoribus cælorum. quia ex motore cæli, & cælo fit vnum secundum operationem, quæ est motus cæli. Idē est. n. actus motoris, & mobilis, & ille actus est motus mobilis, qui est à motore actiue, & recipitur in mobili passiuè. Ipse ergo motus cæli est quidem motoris cæli, vel animæ eius, & est quidam actus corporis cælestis, quia omnis motus est actus sui mobilis: ergo ex motore cæli, & cælo fit vnum secundum operationem. & quia operatio immediatè egreditur à virtute, siue à potentia: ideo motores cæli prius coniunguntur suis mobilibus per suas potentias, & coniuncti per suas potentias coniunguntur eis per suas essentias. Propter quod potentia in eis immediatius se habet ad corpus, q̄ essentia.

Ex motore cæli, & cælo fit vnum secundum operationem, non secundū esse

B Vel possumus dicere, q̄ i anima abstractior est potentia, q̄ essentia, sed hoc est ex nobilitate essentia eius. Nam quia aliæ formæ materiales sunt immersæ suis materijs: ideo nullas habent virtutes non materiales, vt patet in animabus brutorum, quarum omnes virtutes, & potetia sunt organice: sed animæ humane, quia non sunt sic immersæ suis corporibus, & non sunt eductæ de potentia eorum, & quia non sic dependent ab eis, qui possint habere esse separatum ab ipsis: ideo oportet eas habere aliquas potentias non organicas, quæ remaneant in eis: postquàm habebunt esse separatum à corpore. Aliter n. essent ociosæ, & essent destitutæ proprijs operationibus, quod negatur ad qualibet re naturali. quia in natura nihil ponit ociosum, nec esse propria operatione destitutum. maior ergo abstractio potentia, q̄ essentia contingit in anima ex nobilitate essentia suæ.

Abstractior est potentia, q̄ essentia.

C Ad quartum dicendum, quòd species intelligibiles receptæ in anima secundum se quid particulare sunt: sicut & ipse intellectus, & ipsa anima intellectiua sunt quid particulare. Nam vniuersalia, nec agunt, nec patiuntur, nec sunt per se ratio agendi, & patiendi: ideo eo ipso, quòd anima intellectiua, & suus intellectus possibilis, & species intelligibiles, quæ sunt in eo, sunt ratio agendi. quia sunt ratio, quare homo intelligat. homo. n. intelligit per animam, & per potentiam intellectiuam, & per species intelligibiles, quæ sunt ibi, & oportet hæc omnia, quid particulare esse. Si autem illæ species sunt quid vniuersale, hoc est ratione obiecti, quod representant, & in cuius cognitionem ducunt. Nam cum illæ species sint abstractæ a materia, & a conditionibus materiæ, quæ sunt hic, & nunc: ideo per se, & directe representat obiectū vniuersale, nõ particulare. & hoc est, qđ Cōmen. ait. I. de aia Cō. 8. q̄ intellectus facit vniuersalitatē i rebus. Nā cū particularia, siue indiuidua dñant per materiā, q̄ i alia,

Species receptæ i anima sūt particulares i essendo: vniuersales in representando rōne obiecti.

Aegid. super ij. Sent. E & alia

Individua-
tio per ma-
teriam i. de
anima c. 8.
Idē fufius,
& exactius
vide in no-
stro scho-
lio, in Pro-
logo huius
libri.

7. de anima
Com. 2.

Auer. 3.
de anima
com. 18. 19

& alia parte materiæ recipitur alia & alia indi-
dualis forma, & differant per conditiones mate-
riæ. Si quis posset cum dolabro, vel cum aliquo
instrumento remouere has differentias indi-
duantes ab indiuiduis: omnia indiuidua eiuf-
dem speciei fierent vnum, quia non haberet per
quod differant. sed cum hoc non possit fieri rea-
liter, sed fiat per intellectum, quia intellectus in-
telligit res materiales sine conditionibus mate-
riæ; Intellectus facit vniuersalitatē in rebus, &
species in intellectu sunt repræsentatiuæ rerum
vniuersalium.

Ad quintum dicendum, quod intellectus pos-
sibilis est pura potentia in genere intelligibiliū:
sed non est pura potentia in genere entium: Pro-
pter quod non est ipsa materia: sed habet se in
genere intelligibilium: sicut materia in genere
entium. Eo ergo modo, quo facit differentiam
materia, potest esse differentia in intellectu pos-
sibili. Materia autem si sit coniuncta actui de se
facit differentiam secundum numerum. Non au-
tem secundum speciem. Concludit ergo argu-
mentum, quod omnes intellectus possibiles sunt
eiufdem speciei, quia cum teneant infimum gra-
dum in genere intelligibiliū, oportet, quod sint
eiufdem speciei, sed ex hoc non arguitur, quod non
possint esse plures secundum numerum: immo
magis arguitur contrarium, quod cum teneant infimū
gradū in genere intelligibiliū: secundum Dio.
7. de di. no. Deus sic concordat vniuersa, vt fines
priorum coniungat principijs secundorum. Et
ex hoc resultat quædam pulchra harmonia, & cō-
sonantia in vniuerso, & quia animæ humanæ
sunt fines priorum, i. sunt fines substantiarum in-
tellectualium, quia tenent infimum gradum in-
ter eas: & quia intellectualia sunt priora, & pri-
ma: corpora verò sunt posteriora, & secunda;
ideo animæ, quæ sunt fines priorum intelligen-
bilium sunt aptæ natæ coniungi principijs secun-
dorum, i. supremis corporum. & quia corpora
humana quantum ad aliquid aliquam superiori-
tatem habent respectu omnium aliorum corpo-
rum, quod patebit in resurrectione, quia fulge-
bunt sicut Sol. Erunt enim corpora nostra quidā
Soles animati animabus beatis, & ex hoc ani-
mæ humanæ sunt aptæ natæ vniri corporibus hu-
manis, & sunt aptæ natæ multiplicari multiplica-
tione illorum corporum.

Beatorum
corpa qua-
lia. Matt. 13
Sap. 3.

Ad sextum dicendum, quod animæ humanæ
non habent materiam partem sui, & sunt hoc
aliquid: tamen cum sint hoc aliquid, sunt etiam
formæ, vt ex hoc non dicatur hoc aliquid, quàm
diu sunt formæ corporum, sicut separata à cor-
poribus, sed possunt habere separatam esse ab
ipsis. Tamen quia creando infunduntur, &
infundendo creatur: esse quod habet,

acquirunt in corporibus, vt ex
hoc possint multiplicari
multiplicatione cor-
porum.

ARTIC. II.

*An primi hominis anima extra,
vel ante corpus creata sit.*

Conclusio est negatiua.

Aegid. Quol. 1. q. 14. D. Th. 1. p. q. 91. art. 4. Et q. 118. art. 3.
Item 2. sent. d. 17. q. 2. art. 2. Et contra Gent. c. 81. Item de
Pot. q. 3. ar. 10. D. Bon. d. 17. art. 1. q. 3. Ric. d. 17. q. 2. Sco.
d. 17. q. 1. Th. Arg. d. 17. q. 1. ar. 4. Land. d. 17. q. 1. Brul. d.
17. q. 3. Voril. d. 17. q. 2. Ant. Andr. d. 17. q. 1. Dur. d. 17. q.
2. Vide Alphonsum de Castro tit. Anima, hæresi. 3. qui re-
prehendit Philastrum Brixiensem, asserenteu, esse hære-
ticum dicere, Adæ animam non fuisse creatam ante
corpus.

B SECUNDO quæritur de anima-
bus humanis, & specialiter de
anima Adæ, utrum fuerit crea-
ta in corpore, vel extra corpus.
Et videtur, quod fuerit creata ante
corpus. Nam in primo capite
Gen. habetur: Faciamus hominem ad imaginem,
& similitudinem nostram, quod dictum est quan-
tum ad animam: ergo videtur tunc fuisse produ-
cta anima. Postea dicitur: Formauit Deus homi-
nem de limo terræ. quod dictum est quantum
ad corpus.

Gen. 1.

Gen. 2.

Præterea sicut homo ex parte corporis com-
municat cum brutis; ita ex parte animæ comunicat
cum Angelis. sicut ergo corpus hominis fuit pro-
ductum, quando fuerunt producta bruta, sic ani-
ma hominis debuit produci, quando fuerunt pro-
ducti Angeli. Sed productio brutorum fuit sexta
die, productio Angelorum fuit ante omnem diem,
ergo &c.

Præterea quāto aliquid magis appropinquat
Deo secundum dignitatem, debet esse prius se-
cundū opus diuinū. Et ideo videmus, quod cæli fue-
runt prius distincti, perfecti, & ornati, quàm
elementa. Cum ergo anima sit dignior corpore,
debuit prius produci, quā corpus. Fuit ergo pro-
ducta extra corpus.

Præterea septima die requieuit Deus ab om-
ni opere, quod patrarat. Post illum ergo diem
non fecit nouum opus, quod non esset factum,
vel in se, vel in rationibus feminalibus, sed ani-
ma non potuit fieri in rationibus feminalibus,
cum non habeat materiam partem sui. Illi etiam,
qui dicunt eam habere materiam, dicunt eam ha-
bere concretam non præiacentem, in qua pos-
set esse prius producta secundum rationes femi-
nales: si ergo Deus postea nihil nouum fecit, ani-
mæ fuerunt prius productæ, quàm infunderen-
tur corporibus.

Præterea distinguitur triplex opus diuinum:
creationis, distinctionis, & ornatus. sed opus crea-
tionis fuit ante omnem diem. Cum ergo anima
non possit produci, nisi per creationem, fuit pro-
ducta ante omnem diem.

Præterea omne illud, quod non dependet ab al-
tero

tero, sicut potest esse sine altero: ita potest incipere esse sine illo. sed anima non dependet à corpore, & potest esse post corpus: ergo potuit incipere esse ante corpus.

Præterea creatura spiritualis plus pertinet ad perfectionem vniuersi, quàm corporalis. sed omnia corpora fuerunt creata simul: ergo & omnes spirituales substantiæ fuerunt creatæ simul. vel si quotidie creentur: adhuc non est perfectum vniuersum.

IN CONTRARIUM est, quia proprius actus fit in propria materia. sed anima est proprius actus sui corporis: ergo quælibet anima creatur in suo corpore.

Præterea nunquam terminus motus, vt communiter ponitur: præcedit suum motum, & maximè in generatione: ergo anima, quæ est terminus generationis hominis, non præcessit generationem eius, vel productionem ipsius, sed simul fuit in fusa corpori, quando fuit productus, & formatus homo.

R E S O L V T I O.

Ne absurda asserere cogamur, Adæ animam non extra, vel ante corpus, sed in corpore infusam esse dicimus: rationibus D. P. Aug. inter se pugnantibus, conciliatis.

RESPONDEO dicendum, quod Aug. in hac questione videtur sentire, quod anima Adæ fuit producta ante corpus, & extra corpus. Vnde 7. super Gen. ait: Videtur, Deum in illis primis operibus, quæ simul omnia creauit: etiam animam humanam creasse, quam suo tempore membrum corporis ex limo formati inspiraret. Visus est ergo Aug. sentire, quod ea, quæ sunt perpetua, fuerunt simul creata, distincta, & ornata: loquendo de ornatu perpetuo. Sed quæ non sunt perpetua: cuiusmodi sunt plantæ: arbores, & specialiter generabilia, & corruptibilia: prius sunt producta: non secundum se, sed secundum rationes seminales. Cælos ergo, & Angelos, & animam humanam produxit Deus in principio, quando creauit cælum, & terram, & luminaria cæli: etiam tunc fuerunt ista producta: sed herbæ, & arbores, & animalia, siue sint gressibilia, siue natatilia, siue volatilia: fuerunt producta in rationibus seminalibus, vt hoc modo saluetur: Qui uiuit in æternum creauit omnia simul, vel in se quantum ad perpetua, vel in rationibus seminalibus quantum ad herbas, & arbores, & vniuersaliter generabilia, & corruptibilia, quod nititur probare Aug. ex textu biblię. Sic. n. incipit secundum cap. Gen. Ergo perfecti sunt cæli, & terra, & omnis ornatus eorum. & parum post sequitur: Istę sunt generationes cæli, & terrę, quæ do creatę sunt in die, quo fecit Deus cælum, & terram, & omne uirgultum agri ante, quàm oriretur in terra, & omnem herbam regionis prius, quæ germinaret. s. terra: ergo in die, nõ in diebus sunt perfecti cæli, & terra, & omnis ornatus eorum: & in illo die, in quo fuerunt factę generationes

Tomo 3.

Eccl. 1.

Gen. 2.

A cæli, & terrę: Deus fecit omne uirgultum agri, & omnem herbam regionis simul cum generatione cæli, & terrę, quod fuit ante omnem diem, vel quod fuit prima die: fuit etiam factum uirgultum agri, & omnis herba regionis, quod dicitur esse factum tertia die: ergo idem fuit illa tertia dies cum prima die, & omnes illi dies non uidentur, nisi vnus, & idem dies, multotiens repetitus. Et quia Aug. dicit uirgultum, & omnem herbam regionis, & per consequens omnia ista generabilia facta in illis primis operibus, vel in illo primo die non in se, sed secundum rationes seminales ex textu Gen. nititur accipere fundamentum: cum ibi dicatur, quod in illo die, in quo factę sunt generationes cæli, & terrę, & in quo fecit Deus cælum, & terram: fecit omne uirgultum agri ante, quàm oriretur in terra, & omnem herbam regionis prius,

B quàm germinaret terra. sed non potuit fieri uirgultum secundum se ante, quàm oriretur in terra. Virgultum ergo in illis primis operibus, antequam oriretur secundum se in terra: fuit factum in rationibus seminalibus, & non in se. Aug. itaque, vt saluet omnia, simul esse facta, vel s. in se, vel s. in rationes seminales in illis primis operibus, & quod omnes illi sex dies non sunt, nisi vnus dies: ponit animam humanam tunc esse factam. quam postea suo tempore membrum corporis ex limo formati inspirauit Deus. Corpus ergo humanum, quod est generabile, & corruptibile, non fuit tunc formatum in illis primis operibus, vel in illo primo die sic replicato, sed fuit postea formatum, cui sic formato anima prius creata, fuit inspirata. Nec curat Aug. de aliis animabus, sed de prima anima, ut si illa sola dicatur simul creata cum cælo, & terra, & luminariis cæli, & Angelis, & elementis. quia quodlibet elementum est perpetuum saltem quantum ad totum: omnia ista sicut tunc creata sunt simul secundum se: sic cætera sint creata in elementis secundum rationes seminales, qua hypothese stante, uerificatum erit: Qui uiuit in æternum creauit omnia simul, vel secundum se, vel secundum rationes seminales, vt de cætero post illa opera primo facta Deus non fecerit nouum opus, quod non esset factum, vel secundum se, vel secundum rationes seminales. Non ponit autem Aug. quod omnes animæ sint factę simul, quia hoc esset in maximus error, sed quod solam animam Adæ fuit factam in illis primis operibus, & postea suo tempore fuit corpori inspirata. Quod autem quotidie creentur nouę animę, & infundantur corporibus: hoc nõ tangit opinionem Aug. quia cum creatur noua anima, iam simile præcellerat in illis operibus primis, in quibus fuit anima humana creata. Aug. etiam hanc positionem pertinaciter non asserit. Vnde cum hæc omnia dixisset in dicto. 7. super Gen. subiungit, quod si possunt alias, uel aliter dicta a sua opinione melius intelligere, non solum non resisto, verum etiam faueo.

Sex dies creationis vnus dies.

Elementa quomodo perpetua.

Tomo 3. Cap. 23.

Reuertamur ergo ad propositum, & dicamus, quod hæ rationes Aug. licet sint subtiles: tamen non infringunt dicta aliorum sanctorum dicentium: Qui uiuit in æternum creauit omnia simul, Aegid. super ij. Sent. E 2 in

Qui viuit i
eteru crez
lit omnia
simul.

Animalia,
& virgulta
quada natu-
raliter no
nili a sibi
simili fieri
possunt.

Rationes se-
minales qd
ex D.P. Au-
gustino.

Dies sex
creationis
sunt unus
dies ex D.
P. August.

in materia quæ postea per opera sex dierum fue-
runt distincta sicut formam, vt ista distinctio sicut
formam quantum ad perfectionem, & ornatum exte-
dat se ad celos, & elementa, & ad ornatus eorum:
Fuerunt. n. celi, & elementa producta sicut suas for-
mas substantiales in primis operibus. sed quia quæ-
dam indistinctionem habebant, & ex hoc quan-
dam imperfectionem, & quia tunc celi non erant
ornati luminaribus, nec elementa animalibus: fue-
runt omnia ista facta per opera sex dierum, nec
videatur sufficenter posse dici, quod in illis primis ope-
ribus, vel in illo instanti, quando Deus fecit celum,
& terram, quod fecerit omnia animalia secundum
rationes feminales, quia sunt quedam animalia,
quæ nullo modo possunt fieri naturaliter, nisi ex
sibi simili. Et forte sunt aliqua virgulta in terra,
& aliqua arbores, quod nisi precedat simile, natura-
liter non orientur ex terra. Nunquam enim vi-
demus arbores pirorum, vel malorum, vel dacti-
lium, & plurium talium oriri in terra, nisi ex si-
milibus. Nec credimus, quod Augustinus ita velit restrin-
gere rationes feminales, vt sumantur solum prout
secundum ea agunt agentia naturalia. sed forte
loquitur de eis large: prout se extendunt ad ra-
tiones obedientiales. quo posito valde modica dif-
ferentia est inter opinionem Augustini. & aliorum
sanctorum. quia in illo principio temporis, quan-
do Deus creauit celum, & terram: omnia fuerunt
producta, & creata, vel secundum se, vel secundum
rationes obedientiales. Nam celi, & elementa, &
omnes Angeli fuerunt producta secundum se.
Habuerunt tamen celi, & elementa aliquam indi-
stinctionem. Et ipsi etiam Angeli habuerunt qua-
dam indistinctionem, quia in principio non fue-
runt distincti boni a malis, quia in illo principio
nondum conuersi erant boni, nec auersi mali. quod
Augustinus de Angelis non negaret. Aliqua tamen diffe-
rentia est inter alios sanctos, & Augustinum, quantum ad
distinctionem celorum, & quantum ad lumina-
ria eorum. quia secundum opinionem Augustini ista
etiam secundum se videntur simul in primis ope-
ribus fuisse facta. Alij autem sancti volunt, quod per
processum temporis sint facta, sicut scriptura nar-
rat, & secundum eos illi sex dies sunt plures dies.
secundum Augustinum. verò sunt sex dies vnus & idem
dies sexies replicatus. Tamen in ista propositione
generali, quod omnia fuerunt simul facta, vel in se
vel in rationibus obedientialibus consentirent
cum Augustino alij sancti.

Aduertendum autem, quod rationes Augustini se-
cundum communem sententiam sanctorum in-
tra soluemus.

D V B. I. L A T E R A L I S.

*An Anima humana simul cum celo, & terra sit
creata. Conclusio est negatiua.*

VLTERIVS forte dubitaret aliquis,
quid dicendum sit de anima huma-
na. Vtrum secundum se fuerit creata,
quando Deus creauit celum, & ter-

Aram, & postea corpori infusa, vel simul cum corpo-
re formato fuerit creata, & corpori infusa. quod lo-
cum habet solum de anima Adæ, quia, ut ait Magister
in littera, quicquid de anima primis hominibus estimetur, de
aliis certissime sentiendum, quod in corpore creetur. Di-
ci ergo potest, quod Augustinus licet hoc pertinaciter non asse-
rat: verum tamen ei illa sententia probabilior, quod anima Adæ fuerit
creata in illis operibus primis ante corpus, quod to-
tum ex hoc verum contingere, quia non est dare rationes femi-
nales, de quibus fuerit anima producta, cum non fiat anima ex
materia preiacente. propter quod non verum posse saluari scri-
ptura diuina: Qui viuit in eternum, creauit omnia simul. **Ecl. 18.**
Si anima non fuit tunc creata, nec in se, nec sunt rationes
feminales; apparet ex intentione Augustini, quod
rationes feminales debent extendi ad omnia, quod possunt
produci ex materia preiacente, vt in hoc rationes femi-
nales se extendant ad rationes obedientiales. **Rationes
feminales
ex D.P. Au-
gust.**
BScendum ergo, quod tanta fuit deuotio Augustini in exponen-
do scripturas sacras, quod nihil esset humani ingenii
perspicacitas. Ad hoc magis assentit, quod illud fue-
rit de anima primi hominis, quod est de animabus alio-
rum hominum, vt sicut ille non precedunt formationem
suorum corporum, nec habet esse ante talem forma-
tionem sic, & anima Adæ simul cum formatione cor-
poris fuit creata, & suo corpori infusa. Propter
quod scriptura sacra Gen. 2. ait: Formauit ergo Deus
hominem de limo terre, & inspirauit, vel insufflauit,
(vt habet alia littera) in faciem eius spiraculum vite, &
factus est homo in animam viuentem. Ipsemet Au-
gustinus vult, quod illud flare fuit flatum. i. animam face-
re. In ipsa ergo formatione hominis, quando for-
matum fuit corpus eius de limo terre: Deus fla-
uit, & fecit flatum. i. creauit animam, quam ibi insu-
sit. **Dubitatio.**
CSed quid dicemus ad scripturam sacram, quod
qui viuit in eternum, creauit omnia simul? Si non
possimus inuenire rationes feminales, vel obe-
dientiales, ex quibus sit anima facta, & non ponamus
eam secundum se ante corpus in primis ope-
ribus esse productam; sciendum est, quod non de-
bemus querere rationes feminales. & obedien-
tiales, ex quibus fiat anima, sed sufficit has que-
re, ex quibus fiat homo, quia anima non fit, vt ali-
quid secundum se, sed fit, & creatur, vt quedam
perfectio hominis. quamuis enim anima sit hoc
aliquid, quia potest esse separata a corpore: ta-
men non est hoc aliquid, quod sit ita per se exi-
stens quod non sit forma corporis. & quis agens na-
turale non possit ad hoc attingere, quod essentiam
eius educat de potentia materie, vel de potentia
corporis; Deus tamen, qui creat eam: non aliter
creat ipsam, quam vt actum & formam corporis:
nec est ibi miraculum in creatione anime, &
proprie loquendo, generatio hominis non est
miraculosa, sed naturalis: non obstante, quod in
omni hominis generatione oportet creare ani-
mam, quam solus Deus creare potest, quia nec
animam, nec aliquam rem aliqua creatura crea-
re potest. Corpore enim perfecte organiza-
to, & dispositio ad susceptionem anime: non
est miraculum, si Deus infundat animam: im-
mo esset miraculum si non infunderet. Cum ergo
anima creatur, vt forma, & vt perfectio hominis, quia
crea- **Miraculosa
cur non sit
creatio anime,
nec genera-
tio homi-
nis.**
**Corpore ot
ganizato, si
Deus non in-
funderet
animam, es-
set miracu-
lum.**

creatur perfectio corporis, ex quo corpore, & sua perfectione constat homo perfectus, nō sunt quarendæ rationes seminales, vel obedientiales, ex quibus facta est anima, sed ex quibus factus est homo. quia omnis res materialis habens materiam partem sui, dicitur fieri ex sua materia, vel ex eo, q̄ est sibi materiale; sufficit quærere rationes seminales, vel obedientiales in limo terræ; de quo factus est homo, ad hoc, q̄ omnia dicantur esse facta simul, vel in se, vel in suis rationibus seminalibus, & obedientialibus.

Vniuersi creatio quō in die facta fuerit Gē. 2.

Vniuersi duplex consideratio.

Quod autem addebatur, q̄ in die, in quo fecit Deus cœlū, & terram, fecit omne virgultum agri, antequam oriretur in terra: & ita omnia videntur esse facta eo die; Dici debet, q̄ totum vniuersum potest considerari, vel secundum se, vel secundum suas partes: & ipsę partes possunt considerari, vel secundum suum totū, vel in se. Partes enim vniuersi in se secundum communē sanctorum sententiam distinctę, & ornate fuerunt in pluribus diebus: sed in suo toto, quia totū tunc est factum, quando completum est, quia oīa fuerunt completa una die; oēs partes vniuersi, prout sunt factę in suo toto, sunt factę una die. Et ideo, quod Moyses narrauerat de partibus vniuersi factis, & ornatis in sex diebus: narrat de partibus eiusdem factis in suo toto, & cum suo toto vna, & eadem die, vel uno etiam, & eodem instanti.

Virgultum quō factum anteq̄ terra germinaret

Quod autem addebatur vterius, q̄ Deus fecit oē virgultum, & omnem herbam regionis, anteq̄ oriretur in terra, & antequam germinaret terra, vt patet ex supradictis: Deus fecit omne virgultum, & omnem herbam regionis secūdū se, quia fecit arbores cum foliis, & fructibus. Exponet ergo littera, vt supra exponebatur, q̄ Deus fecit omne virgultum, i. arbores, cū foliis, & fructibus, & omnem herbam regionis, secūdum rationes obedientiales, secundum quas fuit statim factum totum, antequam orientur in terra, & antequam germinaret terra secundum rationes seminales, secundum quas fit naturaliter pars post partem: vt prius sunt folia, postea flores, postea fructus, & hoc successiuē, & per decursum temporis: prout sunt apta nata naturaliter fieri.

DVB. II. L A T E R A L I S.

An, si anima humana extra, vel ante corpus creata sit, absurda tria sequantur. Conclusio est affirmatiua.

V L T E R I V S fortē dubitaret aliquis, quæ inconuenientia sequerentur, si anima fuisset facta extra corpus, vel ante corpus. Dicendum, quod possu- mus triplex inconueniens assignare: si anima fuisset facta ante, vel extra corpus Primum quidem inconueniens sumi potest ex esse animæ. Secundum ex eius agere. Tertium ex eius desiderio.

Primum sic patet. Nam omnis forma, quæ est perfectio materiæ cum faciat unum, & idem esse cum ipsa materia: & cum sit terminus genera-

A tionis compositi non potest esse ante suam materiam, & non potest fieri, nisi in sua materia. quia tunc ex illa perfectione, & sua materia non fieret ipsum compositum. Si enim est prius & posterius: potius dicemus, quod corpus fuit factū ante animam, quàm econuerso. Nam ipse idem Aug. semper vult, q̄ informe præcedit formatum, & si non tempore, saltem origine. Tempore ergo simul fuit formatum corpus Adę, & fuit ei infusa anima: Sed origine prius intelligimus illud corpus formatum fuisse, & postea sibi fuisse infusam animam, s̄m quem modum prioritatis scriptura loquitur, quia prius loquitur de formatione corporis, cum ait, q̄ formauit Deus hominē de limo terrę q̄tum ad corpus. Et postea subdit, q̄ inspirauit in faciem eius spiraculum vitæ q̄tum ad animam. sic etiam de toto homine loquitur scriptura, cum dicit: Faciamus hominem ad imaginem, quia totus homo factus est ad imaginem, & hoc est propter animam, ubi est imago Dei, sicut secundum Magistrum tota tabula dicitur imago propter picturam, quæ est in tabula, vbi habet esse imago.

B Secundum inconueniens sumitur ex parte ipsius agere animæ. Nam si anima fuisset producta ante corpus, vel extra corpus: aliquod agere conuenisset sibi, quia nihil in natura est ociosum, & nihil in natura est propria operatione destitutum. aliquod ergo egisset anima in illo intermedio tempore ante, quàm coniungeretur corpori. Fuisset ergo misera, vel beata. quia si bene egisset, fuisset beata. si malè: misera. Fuisset enim idem iudicium, ex quo habebat esse separatum à corpore de ea, & de Angelis. quamuis enim fuisset valde modica morula inter omnium Angelorum creationem, & conuersionem honorum, & auersionem malorum; tamen in illa modica morula aliqui fuerunt conuersi, & facti beati, & aliqui aucti, & facti miseri. Quod ergo anima creata sit ante corpus, vel extra, cum sit apta nata cum corpore, & in corpore agere opera, per quæ consequitur beatitudinem, vel miseriam; est inconueniens ponere. quia tunc non in corpore, vel cum corpore fecisset illa opera, sed per seipsam.

C Tertium inconueniens potest sumi quantum ad eius desiderium, quia sic producta, vel desiderasset uniri corpori, vel non. q̄ si desiderasset uniri, & non fuisset statim vnita, fuisset sibi inflicta pœna sine culpa. Si verò non desiderasset uniri, & fuisset vnita contra suum desiderium, adhuc fuisset inflicta sibi pœna sine culpa. Si autem dicatur, q̄ Deus potuerit hoc facere; dicemus cum Aug. circa principium secundi super Gen. q̄ quemadmodum Deus instituerit naturas rerum, s̄m scripturas eius nos conuenit quærere: non, q̄ in eis, vel ex eis ad miraculū potentie sue velit operari. Cum ergo uolumus loqui de anima: quomodo fuerit producta, non debemus confugere ad miraculum, vel ad id quod Deus potest: sed debemus cōsiderare naturam animæ qualiter requirat, & quomodo sit apta nata produci. Ad quod statim Aegid. super ij. Sent. E 3 patet

Tomo 3.

patet responsio, q̄ est apta nata creati in corpore, & est apta nata, vt creata infundatur corpori, & infusa creetur in corpore. Vnde August. in de ecclesiasticis dogmatibus, & habetur in littera distinctionis. 18. quod corpore iam formato, vult animam infundi, & creati.

RESP. AD ARG. ART. II.

AD PRIMVM dicendum, q̄ id, quod dictum est de homine in 2 c. Gen. dictum est per recapitulationem. Nam in 1. c. vbi agitur de factioe hominis ad imaginem: agitur de productione totius hominis. Nam cum homo fiat ex anima, & corpore: ad factioem eius oportuit concurrere formationem corporis, & creationem animæ. Aliter enim non esset factus totus homo ad imaginem, nisi in eo esset creata anima, in qua habet esse imago.

Ad secundum dicendum, q̄ si anima fieret, vt aliquid per se existens, & nõ produceretur, vt forma corporis dignum esset, vt fuisset producta cū Angelis. sed quia producta fuit, vt forma corporis: oportuit eam produci, & creati, quando fuit formatum eius corpus.

Ad tertium dicendum, q̄ quãto aliquid est propinquius Deo: tãto debet prius produci. Verum est de eis, quæ ita producuntur, vt hoc aliquid, q̄ non producitur, vt forma, & vt perfectio alicuius. Nam secundum Aug. super Gen. Omne mutabile ex aliqua informitate formatur. Homo ergo, qui est quid mutabile ex aliqua informitate corporis: formatur, & perficitur per animã. Anima ergo, quæ est forma corporis, tempore nõ potest præcedere suum corpus. Si autem loquamur de præcedere quantum ad originem: potius corpus organizatum præcedit animam, q̄ e cõuerso.

Ad quartum dicendum, q̄ septima die requieuit Deus ab omni opere, quod patrarat, quia nõ fecit nouum aliquid: nam in sexta die fuit factus homo, & fuit ei infusa anima. Quotidie ergo creatur nouæ animæ, & infunduntur corporibus, & quotidie generantur homines, sed simpliciter loquendo ex hoc non fit nouum aliquid, quod nõ fuit factum simile in illis sex diebus, quia in sexta die fuit factus Adam, cui assimilatur iste homo nunc genitus.

Et per hoc patet solutio ad quintum, quia post illud principium temporis, in quo creauit Deus cælum, & terram, nõquã creauit Deus aliquid, tanquã existens in se, sed tanquã ens in alio. Nam quotidie in peccatoribus conuersis creat, & infundit nouam gratiam, & in corporibus organizatis creat, & infundit nouas animas.

Ad sextum dicendum, quod licet anima possit esse sine corpore: tamẽ quia illud esse, quod habet, acquirit in corpore, quamuis acquirat illud per creationem, & a Deo: & quia acquirit tale esse in corpore, & semper creatur à Deo in corpore; ideo licet possit esse post corpus: nullo mō naturaliter pōt esse ante corpus. Depēdet enim anima hoc modo à corpore in acquirendo

A esse, sed co rrupto corpore remanet sibi illud esse. Nam si nõquã fit vulnus sine gladio: remanet tamen vulnus, a moto gladio.

Ad septimum dicendum, q̄ plus facit ad perfectionẽ uniuersi creatura spiritalis, quã corporalis: vel creatura ex vtroq; composita, quã corporalis tantum. Sed intelligendum est quantum ad speciem. Nam in illis sex diebus fuerunt productæ omnes species rerum, quæ habent perpetuari per propagationem: sed non oportuit, quod essent productæ omnia indiuidua illarum specierum, & quia animæ nunc creatæ sunt eiusdem speciei cum anima Adæ tunc creata: ideo non arguit argumentum.

ARTIC. III.

An Deus Anima Mundi dici possit. Conclusio est affirmatiua.

ERTIO queritur, vtrum Deus possit dici anima mundi. Et videtur, q̄ non. quia anima non habet esse añ corpus. sed Deus æternitate præcessit mundũ & habuit esse ante mūdum: ergo non potest dici anima mundi.

Præterea moto corpore mouetur & anima, quia secundum Philosophum: mouentibus nobis, mouentur omnia, q̄ sunt in nobis. Sed Deus est omnino immobilis, & omnia alia sunt mobilia, iuxta illud Boetij: Stabilisq; manens das cuncta moueri: ergo, &c.

Præterea non solum anima non habet esse ante corpus, sed etiam habet unum esse cum corpore, & ex ipsa, & corpore fit vnum animal, vel quodcunq; vnum aliquid compositũ, sed Deus non habet vnum esse cum aliqua creatura, nec est pars alicuius creaturæ. In ipso enim Dei Filio assumente naturam humanam non est communem speciem accipere secundum Dam. & secundum veritatem: ita, quod ex natura diuina, & natura humana assumpta non fuit aliqua cõmunis species, vel aliqua vna communis natura constituta, sicut cõstituitur vna communis natura ex anima, & corpore, & vna natura humana.

IN CONTRARIVM est, quia aliqui Philosophi posuerunt Deum animam mundi, vt patet ex principio sex principiorum: ergo &c. Cap. primo.

Præterea motores cælorum dicuntur animæ eorum. vnde etiam Auicenna de scribens cælum, dicit q̄ est animal obediens Deo. Cum ergo motor cæli dicatur anima cæli: quia Deus mouet vniuersa: erit anima ipsius vniuersi, siue ipsius mundi.

Præterea Aug. 7. super Gen. hic videtur innuere, q̄ Deus sit anima mundi, & q̄ non tantũ corpus mundi est subiectum Deo, sed etiam subiecta est ei omnis creatura, ergo &c. Tomo 3.

RESO.

In verbo in carnato cõmunis species non accipitur.

RESOLVTIO.

Deus magis Mundi Anima dici potest, quam anima celorum Motores. Anima enim corpori dat esse, & agere: Ipsa item quodam ordine corpus continet, estque qualibet in parte tota. Quae omnia nobiliori quidem modo Deus ipse, respectu Mundi, comprehendit.

RESPONDEO dicendum, quod plus debet dici Deus anima mundi, quam motores caelorum animae eorum. Motores. n. caelorum non dicuntur animae eorum, quod fiat ex eis, & caelum vnum secundum esse, sed dicuntur animae eorum, quia influunt eis motum, qui est quoddam opus vitae: Propter quem motum caelum dicitur viuere, quia participat vitam participando illum motum.

Inde etiam venit, quod aquae motae, & fluentes dicuntur aquae vitae: stantes autem, & non motae dicuntur a quae mortuae. Secundum hunc etiam modum loquitur Philosophus in principio 8. Physicorum, cum ait, quod motus caeli est viuere in entibus, quia ab illo motu caeli est omnis motus in istis corporibus. Cum ergo motus sit quodam opus vitae, motus caeli secundum Philosophum dicitur vita in entibus. Secundum hunc etiam modum loquitur Salomon, cum ait pro uerb. 4. Omni custodia serua cor tuum. Ex ipso enim procedit vita. debemus. n. imaginari, quod sicut a motu caeli est omnis motus in istis inferioribus, sic a motu cordis est motus in omnibus membris. Et sicut oportet continue moueri caelum, ut continue motus in istis inferioribus: ita oportet continue moueri cor, ut homo possit semper mouere sua membra. Nam dato, quod homo posset viuere sine motu cordis: tamen non posset mouere brachium, nec aliquod membrum, non moto corde. Propter quod ingeniauit natura, ut continue moueret cor, ut animal possit pro libito sua membra mouere. Cum ergo Deus magis faciat ad motum vniuersorum, quam motores caelorum ad motum eorum: magis potest dici Deus anima vniuersi, & anima mundi quam motores caelorum animae caelorum. Et si aliqui improbant, quod Deus non sit anima mundi, non improbant sub hoc sensu, sed sub illo sensu, quod ex eo, & mundo non sit vnum, secundum esse. Potest ergo Deus dici anima mundi, sed non per omnem modum, sicut anima humana est anima sui corporis, quia ex ea, & corpore fit vnum secundum esse. sed sicut extincta est operatio corporis sine anima, sic & multo magis extincta est operatio cuiuslibet rei sine operatione Dei. Vnde & August. vult, quod extincta sit operatio naturae sine operatione Dei. & cum qualibet res in vniuerso habeat aliquam naturam, & aliquam operationem, extincta est illa operatio sine operatione Dei, ipsum etiam cogitare non sumus sufficientes ex nobis, sed sufficientia nostra secundum Apostolum ex Deo est.

Possumus autem assignare quinque, quae faciunt anima in corpore. Quia primo dat ei esse. Secundo dat ei agere. Tertio facit hoc quodam ordi-

A ne naturali, cum non possit ei dare agere, nisi dando esse. Quarto continet magis corpus, quam e converso. Quinto est tota in toto corpore, & tota in qualibet parte. Haec autem omnia quinque habet Deus respectu cuiuslibet rei. Nam primo cuiuslibet rei dat esse. quia, ut vult Dio. in de caelesti Hierar. esse omnium est diuinitas. Secundo dat agere, quia actio cuiuslibet rei esset extincta, nisi esset actio Dei. Tertio dat ista hoc ordine, quod primo dat esse, quam det agere: & si non tempore, ordine tamen naturae, & origine prius est esse, quam agere. Quarto continet quamlibet rem, & non e converso. Vnde August. primo Confes. loquens Deo ait: An opus habes, ut a quoquam continearis, qui contines omnia? quonia, quae implet, continendo implet. Non enim vasa, quae te plena sunt, testabilem faciunt, quia si frangantur, non essent deris. Quinto sicut anima est tota in toto corpore, & tota in qualibet parte, sic Deus est totus in toto vniuerso, & totus in qualibet parte. Ista ergo omnia competunt Deo respectu vniuersi, sed non competunt motoribus caeli respectu caelorum. Aug. autem in lib. Confes. dicit, Deum esse vitam uitarum, quia est vita animarum, quae sunt vitae corporum. & sicut Deus comparatur ad animam, sic anima ad corpus, quae est vita eius. ita & ad quamlibet rem potest comparari, sicut anima ad corpus. quia dat esse cuiuslibet rei, sicut anima corpori: differenter tamen. Quia anima dat esse formaliter corpori: Deus autem omnibus rebus dat esse efficienter, ut ex hoc possit dici anima, & non anima: modo, quo dictum est.

B Ad argumeta autem vtriusque partis patet solutio per iam dicta. Nam quae arguunt Deum non esse animam mundi: arguunt per illum modum, quia ex eo, & mundo non fit vnum secundum esse. Et quia ipse nec in mundo, nec cum mundo acquirit aliquod esse, sed solum dat mundo esse, & ex hoc non mouetur, moto mundo: quae non arguunt ipsum esse animam mundi: sed arguunt, quia dat mundo esse, & dat non solum mundo, sed omnibus rebus mundi, & esse, & agere, & alia, ut est per habita declaratum.

C Ad argumeta autem vtriusque partis patet solutio per iam dicta. Nam quae arguunt Deum non esse animam mundi: arguunt per illum modum, quia ex eo, & mundo non fit vnum secundum esse. Et quia ipse nec in mundo, nec cum mundo acquirit aliquod esse, sed solum dat mundo esse, & ex hoc non mouetur, moto mundo: quae non arguunt ipsum esse animam mundi: sed arguunt, quia dat mundo esse, & dat non solum mundo, sed omnibus rebus mundi, & esse, & agere, & alia, ut est per habita declaratum.

Dubitatio I. Litteralis.

DUPER litteram dubitatur primo super illo: Non sunt audiendi qui putant animam esse partem Dei. Sed contra: Dio. de caele. Hierar. c. 4. ait, quod existentia omnia esse eius participant. Et August. circa principium Confes. ait, quod omnia non possunt te totum capere: omnia partem tui capiunt. Dicendum, quod omnia participant Deum per quandam imitationem, vel per quandam assimilationem, quia rationes, & similitudines omnium sunt in Deo: ad quorum exemplar sunt producta omnia, ut patet per Aug. 83. questionum. quod de ideis. substantialiter tamen nihil creatum est productum de essentia Dei secundum se totam, vel secundum aliquam sui partem, ut quidam phantasticè imaginantur eam habere.

Dubi-

Aquae stantes cur nos dicantur.

Motus caeli vita lib. 3. Physic. c. 1.

Sal. 4. Prou.

Deus magis anima mundi, quam Motores caelorum animae eorum.

Deus quomodo sit mundi anima.

Animae ad corpus, & Dei ad vniuersum comparationes quinque.

Deus quomodo vita vicaria. To. 1.

Dei participatio quomodo intelligenda.

Dubitatio I. Litteralis.

Anima an
nō corpus
creata.

Vlterius fortè dubitaret aliquis sup eo , quod habetur in littera: dicit Aug. animam cum Angelis sine corpore fuisse creatam: postea verò ad corpus accessisse. Sed cōtra: Nulla forma producitur ante suam materiam, sed anima est forma corporis, ergo &c. Dicendum, vt patuit: q̄ ista fuit opinio August. quam pertinaciter non asserit, vt patuit in quæstionibus p̄habitis: Cōmuniter tamē tenetur, q̄ etiam anima primi hominis fuit producta simul cum formatione sui corporis: Nam cum Adam fuerit eiusdem speciei cum alijs hominibus, sicut fit quotidie in alijs hominibus, q̄ statim, formato corpore, infunditur anima: sic, & in ipso Adā rationabiliter dicitur, q̄ in illo instanti, in quo fuit formatum corpus eius, fuit ei infusa anima. Et licet Magister dimittat sub dubio de anima Adā: de alijs autem hominibus omnino asserit, q̄ animæ eorum creantur in corpore.

Dubitatio III. Litteralis.

Sap. 7.
Com. 18.

Vlterius fortè dubitaret aliquis de eo, quod dicitur in littera: Deo natura est, qd̄ facit. Sed cōtra: Ars, & natura videtur esse causæ diuersæ, sed opera diuina videtur esse artificialia iuxta illud: Omnia enim artifex. Et Commen. in 12. vult, q̄ ea, quæ procedunt à caloribus, & dispositionibus stellarum, mensuram accipiant ab arte diuina intellectuali. Dicendum, quod ars humana est alia cā, quàm natura. quia formæ artificiales procedentes ab arte humana non sunt naturæ rerum, sed quædam formæ accidentales cōtingentes ex actione in extremitatibus corporis. Non enim per suā artem agit per instrumentū corporale, quod non potest attingere, nisi extremitates corporis, vt patuit per Commen. in 12. Diuersa est ergo operatio artis, & naturæ, vt ex dicto Comment. haberi potest, quia ars operatur in extremitatibus corporis: natura verò in corpore toto. Sed si comparatur operatio naturæ ad artem diuinam, quia operatio diuina est efficacior, quàm operatio nature, cum ab arte diuina proueniat, q̄ sint inditæ rationes rebus, per quas agit natura: magis est natura, quod Deus agit, quàm quod agit natura, & nulla res fieri potest operatione naturæ, quæ non possit fieri operatione Dei. Aliqua enim sunt operatione Dei, quæ nō possunt fieri operatione naturæ, sed potest ad illa disponere natura, vt patet in humanis animabus. Aliqua verò sunt operatione Dei, ad quæ nullo modo potest disponere natura, vt patet in substantiis separatis, quæ non solum non fiunt ex materia præiacente, vel concreata, quia nec hoc modo fit anima, sed etiam non fiunt in materia præiacente, & vt perfectio materiæ, sicut fit anima: ratione cuius natura potest disponere ad animam. Verbum autem Magistri, quod natura est Deo, quicquid facit, exponendum est: Quod cum materia, & omnis creatura naturaliter sit subdita Deo, vt fiat de ea, quicquid vult Deus: quicquid in ma-

Ars, & natura
quomodo
distinguitur.

A teria fit secundum voluntatem diuinam, totum potest dici natura. i. quid naturale.

Dubitatio IIII. Litteralis.

Vlterius forte dubitaret aliquis de eo, quod in littera dicitur, quod multa secundum inferiores causas futura sunt, quæ in præscientia Dei futura non sunt. Dicendum, q̄ secundum Philosophum in 2. de generatione, Futurus enim quis incedere non incedet. In creaturis enim dicitur aliquid futurum, cum in suis causis ita se habet, q̄ illud debeat fieri. Verum quia causæ creatæ impediri possunt: quantumcumque aliquid sit futurum secundum causas creatas, quia illud, quod potest impediri, potest non euenire, & maxime cum illa sunt futura in his, quæ aliter se possunt habere. & ideo multa sunt futura in istis inferioribus: vbi futura possunt non euenire, quæ non sunt futura in Dei præscientia: vbi quicquid futurum est, non potest non contingere.

T. c. 64.
Futurum in
causis crea-
tis, & in præ-
scientia Dei
quid.

Dubitatio V. Litteralis.

Vlterius forte dubitaret aliquis de eo, quod dicitur in littera de Paradiso, quod est situs in alto ad lunarem circumulum.

Paradisus
quomodo
attingat ad
lunarem cir-
culum.

Sed contra: circa lunarem circumulum est sphaera ignis: ergo nec arbores, nec homines possunt ibi esse, quia quicquid ibi esset combureretur. Dicendum, q̄ secundum aliquos, quia à globo lunari supra sunt res immortales, & incorruptibiles, dictum est de Paradiso, q̄ attingit vsque ad circumulum lunarem, non ratione situs, q̄ tantum in altum protendatur, sicut est circumulus lunaris, sed ratione præfatæ conditionis, quia sicut à globo lunari supra sunt res incorruptibiles, & immortales, sic homo, qui positus fuit in Paradiso, participabat hanc conditionem, quia erat incorruptibilis, & immortalis: aliter tamen, & aliter, quia à globo lunari supra sunt res incorruptibiles, & immortales, quia nō possunt nec corrumpi, nec mori, sed homo in primo statu erat incorruptibilis, & immortalis: non quod non posset corrumpi, & mori: sed quia poterat non corrumpi, & non mori, vt suo loco in hoc secundo patebit, Sed de ipso Paradiso, & de conditionibus eius in sequenti distinctione diffusius pertractabitur.

Dist. 19. q.
2 art. 1.

Dubitatio VI. Litteralis.

Vlterius forte dubitaret aliquis de eo, quod in littera dicitur, quod arbor scientiæ boni, & mali non à natura accepit hoc nomen, sed ex eo, quod inde sequi debebat. Sed contra: Nomina debent esse consona rebus. secundum ergo id, quod est in natura rei, est imponendum nomen: ergo &c. Dicendum, quod secundum Philosophum, quid nominis distinguitur à quid rei. Nā ad quid nominis sufficit, q̄ homo intelligat quid est, quod dicitur per nomen, & ideo nomina ponuntur, & ab euentu, vt Africanus ab Africa, quia

Post 2. r. 9.

Nominum
impositio
ab euentu

quia deuicit Africam. Et quia Deo sunt presentia, & futura: ideo cum futurum esset per prauaricationem, quod Adam propter esum illius ligni sciret, quid erat inter bonum obedientiæ, & malum inobedienciæ: secundum Magistrum vocata est illa arbor scientiæ boni, & mali, quia secundum eum vocata est ita, quia post prohibitionem erat in illa transgressio futura, sed de hoc etiam in sequenti distinctione dicitur.

Dubitatio VII. Litteralis.

Vltius forte dubitaret aliquis dato, quod primi Parentes non fuissent transgressi; Vtrum arbor illa posset vocari propriè scientia boni, & mali. Et uidetur, quod non, quia secundum Magistrum à transgressione futura accepit tale nomen: ergo si non fuisset transgressio: non propriè fuisset sic nominata. Dicendum secundum August. 8. super Gen. quod etiam si primi Parentes non fuissent transgressi: nihilominus illa arbor fuisset sic dicta. Propter quod ibidem ait: Neque enim, quia inde contra præceptum manducauerunt: ideo factum est illud lignum dignoscenciæ boni, & mali: sed utique etiam si obedientes essent, & nihil contra præceptum vsurpassent, illud directè uocaretur, quod ibi eis accideret, si vsurpassent: quemadmodum si uocaretur ea arbor saturitatis, quod ibi possent homines saturari. Aduertendum ergo dictum August. esse bonum, & subtile. Nam nomina non imponuntur ab eo, quod est, sed ab eo, quod est aptum natum esse. Nam secundum Porphy. si quæreretur, quid est risibile: ad id tamen, quod aptum natum est, semper dicitur. Nam & serpentes dicuntur venenosi: dato, quod nullus venenetur ex eis, quia sunt apti nati uenenare. Et arbores bene reficientes possunt dici arbores saturitatis: dato, quod nullus saturetur ex eis, sic & illa arbor, quia ex prohibitione diuina erat apta nata adgenerare scientiam, vel dignoscenciã, ut homo posset scire, & dignoscere, quid est inter bonum obedientiæ, & malum inobedienciæ: dato, quod nullus transgressus fuisset propriè, & competenter poterat tali nomine nominari. Aduertendum autem, quod credimus, quod ubi nos habemus lignum scientiæ boni, & mali, translatio, qua August. utitur, habet lignum dignoscenciæ boni, & mali, quia talè textum allegat.

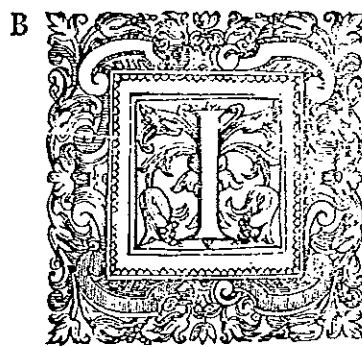
Dubitatio VIII. Litteralis.

Vltius forte dubitaret aliquis de eo, quod Magister ait in littera, quod melius consideratur, quod tale nomen competit illi arbori, quia de se non erat mala, quàm si de se fuisset mala: quomodo veritatem habeat. * Dicendum, quod aliquid est prohibitum, quia malum aliquid est malum, quia prohibitum, ut Magister innuit in littera. * In eo autem, quod est prohibitum, quia malum non apparet directè obedientiã, vel inobedienciã, quia, etsi nullus præciperet, vel prohiberet: deberemus nobis cauere ab illo, cum sit

A quid malum. Bonum ergo obedientiæ, & malum inobedienciæ potissimè apparet in eo, quod est malum, quia prohibitum. quia in talibus nõ nisi ex obedientia est bonum, & ex inobediencia est malum. Et ideo in illa arbore prohibita magis apparuit bonum obedientiæ, & malum inobedienciæ (quia secundum Magistrum de se non erat mala) quàm si de se fuisset mala.

DIST. XVIII.

De formatione mulieris ex Viro, & de eius formationis loco.

NEODEM quoque; Paradiso. Postquam Magister determinauit de formatione corporis viri, & de origine animæ eius: hic vult determinare de formatione corporis mulieris, & de origine animæ eius. Secūda ibi: [Quemadmodum mulieris corpus.] Circa primum duo facit, quia primo agit de formatione corporis mulieris. Secundo agit de rationibus, secundum quas formatum fuit illud corpus ibi: [Sed queritur, an ratio.] Circa primum tria facit, quia primo ait, quod in tali loco, i. in Paradiso, & de corpore viri, & de tali parte, quia de costa, formatum est corpus mulieris. Secundo assignat plures rationes, quare non fuerunt simul circa corpora viri, & mulieris, sed vnum fuit formatum ex alio. Tertio circa huiusmodi formationem mouet plures quæstiones. Secūda ibi: [Hic attendendum] Tertia ibi: [Cum autem his de causis.] Circa quod quatuor quæstiones mouet & soluit. * Prima autem quæstio est, quare facta est mulier de costa, & ex latere viri. Et soluit, quia si fuisset facta de capite videretur fuisse facta, ut domina. Si de pedibus, ut serua: facta est ergo de latere, ut focia. * Secūda quæstio est, quare facta sit mulier de homine dormiente. Et assignat plures causas, & patet. Tertia quæstio est, cum mulier sit facta de costa viri; Vtrum ad complendum corpus eius, Deus adiunxit aliquam extrinsecam materiam. Et soluit, quod non, sed illam materiam augmentauit. Quarta autem quæstio est cum Deus per ministerium Angelorum formauit de costa Adæ corpus mulieris; Vtrum ex hoc debeant dici Angeli creatores. Et soluit, quod non, quia dato, quod agant, ut aliquid creetur: non propter hoc debent dici creatores. Secūda ibi: Nõ sine causa. Tertia ibi: [solet etiam queri.] Quarta ibi: [Illud autem sciri oportet.] Iuc sequitur illa pars: [Sed queritur, an ratio.] In qua mouet quæstionem de rationibus, secundum quas fuit formatum corpus mulieris. Ad cuius euiden-

riam

* Mulier ex latere uiri cur facta.

* Mulier cur facta de uiro dormiente.

* Mulieris corpus quo ex costa uiri totum.

Tomo 3.

Nominum impositio unde.

* Prohibitum duplex.

* Obedientiã, & inobedienciã in quibus apparent.

tiam sciendū, q̄ duo sunt genera rationum. Aliquæ sunt enim rationes, secundum quas res fiūt, vt ex semine oliuæ fit oliua. Alique autem sunt rationes, secundū quas res nō fiunt, sed possunt fieri, vt de trunco Deus posset facere vitulū. Non est enim in natura trunci, vt ex eo fiat vitulus, sed est in natura trunci, vt ex eo possit Deus facere vitulum. Quinque ergo facit. Quia primo mouet quæstionē, secundū quas rationes factum fuit corpus mulieris de costa. Secundo ostendit quasdam rationes esse in Deo, secundū quas fiunt res, quæ possunt dici primordiales. Tertio ostendit quasdam rationes rerū esse in creaturis, quæ etiam suo modo possunt dici primordiales. Quarto ostēdit quasdam rationes esse in Deo absconditas, & comparat has rationes ad alias. Quinto ex omnibus præhabitis soluit quæstionē propositam. Nam cum quæstio esset, secundum quas rationes de costa viri fuit formatum corpus mulieris. Vtrum secundum rationes, secundum quas res fiunt, vel secundum quas possunt fieri. Soluit, q̄ prima rerum conditio nō habuit, vt semina sic fieret, sed vt sic fieri posset. Secūda ibi: [Ad quod sciendum.] Tertia ibi: [In creaturis uero.] Quarta ibi: [Omnium igitur rerum.] Quinta ibi: [No habuit.] Tūc sequitur illa pars: [Quemadmodum:] vbi agit de origine animæ mulieris. Circa qd̄ tria facit, quia primo narrat opinionē aliquorum, quia sicut corpus mulieris fuit traditum de corpore viri, sic anima mulieris fuit extrahenda de anima viri, quod est error. Secundo de origine animæ tangit alium errorem, q̄ omnes animæ fuerunt creatæ simul. Tertio tangit opinionē catholicam, q̄ nec omnes animæ sunt creatæ simul, nec sunt extrahendæ, sed quotidie creando infunduntur, & infundēdo creantur, & ad hoc allegat dicta Sanctorū, & Scripturæ sacræ. Secūda ibi: [Alij autem putauerunt.] Tertia ibi: [Catholica autē ecclesia.] Et patēt quæ dicta sunt.

Mulier origo.

Q V A E S T. I.

De Paradiso terrestri, & de corpore, & Adæ costa.

VIA Magister in hac distinctione agit de duobus: videlicet de corpore Adæ existentis in Paradiso: de quo extracta fuit costa, vnde facta fuit mulier. agit etiam de rationibus, secundum quas formata est mulier ex illa costa Adæ. Ideo de his duobus quæremus.

Circa primum, i. circa formationem mulieris in Paradiso de costa corporis Adæ, quæremus tria. Primo de ipso Paradiso, in quo fuit formata mulier. Secundo de corpore Adæ, vnde extracta fuit costa: de qua fuit formata mulier. Tertio de ipsa costa, de qua fuit formata mulier.

An Paradisus quid spirituale solum dicatur. Conclusio est negatiua.

D. Th. 1. p. q. 102. art. 1. & 2. Sent. d. 17. q. 3. ar. 2. Th. Arg. d. 2. q. 1. ar. 4. Biel. d. 17. q. 2. Barth. Syb. 1. Dec. cap. 3. q. 7. vbi leges multa, & curiosè dicta. Vide etiam Augustinum Steucum. Et Iac. Naclantum Episc. Clugiensem, Et pro dub. sequentibus vide D. Bon. d. 17. in Dub. litteralibus. Biel asserit hunc locū nobis occultū ex Cosmographis: & ex canonica scriptura. Hic locus Græce Paradisus dicitur: latinè Hortus, Hebraicè Edō. i. delitū. Vide Dion. Carth. 2. sent. d. 17. q. 5. Paul. corinthium li. 2. d. 5. Isid. Hispal. 14. Ethym. c. 3. Iacob. de Valentia in fine exp. Psal. 71.

AD PRIMVM sic proceditur, vñ, q̄ Paradisus sit solum quid spirituale, q̄ Magister vult in littera. 17. di. q̄ attingit vsque ad lunarem globū, sed nullus est locus corporalis habitabilis attingens vsque ibi: ergo non est quid corporale, sed spirituale.

Præterea multi intromiserūt se de Mappa mundi, & multi fuerunt Historiographi narrantes gesta mundi. sed cum tales tractauerint de corporibus habitaculis mundi, non videntur tractasse de Paradiso: ergo &c.

Præterea dicitur in Paradiso fuisse lignum vitæ, sed Prouerb. 3. dicitur: lignum vitæ esse sapientia. Sic enim ibi scriptum est de sapientia, q̄ est lignum vitæ his, qui apprehenderint eam. Prouerb. 3.

Præterea id, quod dictum est in pœnā homini peccanti: non erat in Paradiso. sed operari terrā dictum est in pœnā homini peccanti. Iuxta illud: In sudore vultus tui &c. dicere ergo Paradisum, & fuisse ibi positum hominem ad operandum: nō videtur, q̄ possit intelligi corporaliter.

Præterea dicere esse Paradisum, & dicere esse ibi positum hominem ad custodiendum: non videtur, q̄ possit intelligi corporaliter, cum nullus possit tunc Paradisum corporaliter inuadere.

IN CONTRARIVM est Gen. 2. quia ibi dicitur: Tulit ergo dominus Deus hominem, & posuit eum in Paradiso, vt operaretur, & custodiret illum. Gen. 2.

R E S O L V T I O.

Paradisus terrestris, quamuis corporeus re ipsa existat, rem tamen spirituales significat. Id quod ex homine in eo posito constat. Item ex modo loquendi, sensibusq; Scripturæ sacræ.

RESPONDEO dicendum, q̄ de Paradiso: quantum ad præsens spectat: possunt esse 7. dubia. Primum de natura, & cōditione eius: Vtrū sit quid corporale, vel quid spirituale. Secundum de altitudine eius. Tertium de temperie. Quartū de volu ptuositate.

Iuptuositate. Quintum de fluminibus ipsius. Sextum de arboribus ibi nominatis. Septimum de homine ibi posito. Propter primum sciendū, q̄ Magister in littera. 18. dist. quantū ad naturā ipsius, vtrum sit quid corporale, vel quid spirituale, narrat tres modos dicendi. Quorum vnus est, q̄ Paradisus est quid solum spirituale. Secundus, q̄ est solum quid corporale. Tertius, q̄ est vtroq; mō, & iste tertius modus sibi magis placet. Aug. etiam. 8. super Gene. Ista eadem quasi verba narrat, dicens, tres esse sententias de Paradiso. Vna, vt intelligatur corporaliter tantum. Alia spūaliter. Tertia vtroq; modo. Et dicit idē Aug. ibidem, q̄ ista tertia sibi magis placet. Dam. etiā li. 2. c. xi. vult Paradisum posse accipi vtroq; mō, sensibilibiter, & intelligibilibiter, & corporaliter, & spiritualiter. Dicemus ergo, q̄ Paradisus, de quo loquit scriptura Gen. est qd corporale, & significat rē spūalē, q̄a significat ecclesiam, vel significat illā felicitatem nostrā æternā, quia quiescemus in Deo. Quod aut Paradisus sit res corporalis, tripliciter nititur ostēdere Aug. 8. sup Gen. primo, ex homine ibi corporaliter posito. Secundo ex modo loquendi litteræ Gen. Tertio ex sensibus scripturæ sacræ. Prima via sic patet: Nam cum scriptura dicat hominem, qui est quid corporale, positum fuisse in Paradiso. oportet, q̄ hic Paradisus sit quēdā res corporalis, in qua homo corporaliter fuit positus. Secunda via ex modo loquendi Gen. sic ostenditur, q̄ secundum Aug. ibidem, modus loquendi libri Gen. est litteralis, modus loquendi canticorum est figuratiuus. Si ergo verba de Paradiso haberentur in Canticis, satis esset probabiliter dictum, q̄ figuratiuē debent intelligi, vel q̄ de Paradiso spirituali debēt exponi. sed cum verba de Paradiso sint scripta in Gene. vbi locutiones, & expositiones sunt litterales ad litteram, debēt intelligi, q̄ Paradisus est quēdam res corporalis, & terrena. Sic enim loquitur in Gen. Formauit ergo Deus hominem de limo terræ &c. Et postea habetur: Tulit igitur Deus hominem, & posuit eum in Paradiso. cum ergo homo formatus fuerit de terra, & fuerit terrenus, Paradisus, in qua dicitur positus, debet intelligi res terrena. Hoc est ergo, quod Aug. dicit 8. super Gen. q̄ oportebat, q̄ sicut homo de terra factus est, ita & per Paradisum, in quo eū collocauit Deus, nihil aliud intelligatur, quā terra quēdam, terra. s. vbi habitaret homo terrenus. Tertia via ad hoc idē sumitur ex sensibus scripturæ sacræ. Nam semper mysticus, & spiritualis fundatur in sensu litterali. Sicut ergo, vt ait Aug. in eodem, Vrbs Hierusalem est æterna in cælis, sic etiam est in terra ciuitas, qua illa significatur. Et subdit, q̄ quamuis Sara, & Agar significarent duo testamenta: erant tamen etiam duæ mulieres. Sic & Paradisus, sequendo litteralē sensum, est quēdam res terrena, sed secundum sensum mysticum potest signare rem spiritualem. Paradisus ergo, de quo loquitur liber Gen. vtroq; mō debet intelligi, corporaliter, & spūaliter. sed corporaliter s̄m sēsū k̄alē: spūaliter s̄m sēsū mysticū.

Tomo 3.

Paradisus quo spiritalis.

Paradisus corporalis.

Genesis. & Canticorū locutiones uariæ.

Mystica litteram præsupponunt

A D V B. I. L A T E R A L I S'

An Paradisus ad Lunarem vsque circulum ascendat. Conclusio est affirmatiua.

Biel. d. 17. q. 2. Barth. Syb. 1. Dec. c. 3. q. 3. de Paradiso terrest. vbi agitur de ijs, qui illuc translati sunt. Th. Arg. d. 20. q. 1. art. 4. in corp.

R E S O L V T I O.

Paradisus, si secundum eius substantiam, vel naturam, vel quantum ad dominium capiatur; ad lunarem vsque Circulum non attingit: Contra verò, si pro circulo, qui Halon dicitur, sumatur, lunaris effectiue, & concomitatiue dici potest.

B R I M A dubitatio de Paradiso est quantum ad eius altitudinē, quia, vt vult Magister in littera 17. dist. est tāta altitudinis, q̄ pertingit vsq; ad Lunarem circulum. Et Strabus, & Beda dicitur hoc sentire. Sed sic intelligere hoc dictum, & vt verba sonant: stare non potest. Nam circulo Lunari cōiūgitur sphaera ignis, qui est sic actiuus, q̄ ibi habitatio hominum esse non possit. Oportet ergo nos alias vias inuenire quō hoc dictum stare possit. Dicemus ergo, q̄ circulus Lunaris, vel ipsa Luna tripliciter potest considerari, vel quantum ad suum dominium, vel quantum ad suū motum, vel quantum ad suam substantiā, vel naturam. Si consideremus Lunam quantum ad suum dominium: dicitur dominari super omnia humida, & specialiter super aquas, siue sint aquæ grossæ: cuiusmodi sunt aquæ terrestres, vt Maria: flumina: fontes, & riui: siue sint Aquæ tenues, & euaporabiles, vt aquæ, vnde fiunt nubes, & pluiæ, super omnia, n. hæc videtur speciale dominium: ideo immediatē super omnia videtur esse dominium Lunare, & influentia eius. Paradisus ergo terrestris dicitur esse quidā mons altus transcendens omnia ista, quibus dominatur Luna. Paradisus ergo, quia est positus inter ista, quibus dominatur lunaris circulus, & Luna: ideo dicitur se immediatē habere ad Lunam.

Lunæ triplex consideratio.

Lunæ dominium.

C Secundo potest considerari Luna nō solum, quantum ad dominium, sed etiam quantum ad motum. Facit n. Luna aliquando quendam circulū, vel quendam superficiem rotundam, quam vocamus Halonē. Est n. ille halon, vel ille circulus, ex quibusdam vaporibus lucidis, qui omnino sequuntur motum Lunæ. Dicitur autem Paradisus esse rātum eleuatus à terra, q̄ est circa illum circulū, qui sic sequitur motum Lunæ. Vnde & ille circulus potest dici lunaris effectiue, quia factus est à Luna, vel potest dici lunaris concomitatiue, quia sequitur, & comitatur corpus Lunæ secundum eius motus. Paradisus ergo existēs circa illum circulum potest dici per altitudinem suam pertinere vsq; ad lunarem circulum.

Lunæ Motus.

Halon quid. Vide Arist. lib. 3. Mete. cap. 1. vbi agitur de Aera, quæ & Halon appellatur, & est impressio aera.

D Tertio modo potest considerari Luna secundum eius substantiam, & naturam. Et sic impossibile est, Paradisum terrestris pertingere vsq; ad Lunam,